

Incipit tractatulus de duobus se invicem amantibus compo-
situs per dñm Eneam Silium poetam: Imperialemq; Secreta-
rium: qui tandem ad summi apostolat⁹ apicē assumptus: Pius
papa Secundus vocatus est.

Quod dignifico et generoso militi dño Gaspari Sypck: dño Ro-
mancastro: Cesareo cancellario: ac terrarum Egee Cubitiq;
capitano: domino suo precipuo. Eneas Silvius poeta:
Imperialisq; Secretarius. S. p. d. Marianus Sozinus Senen-
sis conterraneus meus vir | tum miri ingenij | tum litterarum mul-
tarum: cuius adhuc similem visurus ne sim hęc: duos amātes
vt tibi describerem rogatum me his diebus effecit. Nec referre
dixit: rem veram agerem | an more poetico fingerem. Aescis qui
vir fiet: mirabere si tibi hominem expendam. Nihil ei p̄ter for-
mam natura invidet. Homuncio est. Aesci ex mea familia debu-
it: cui paruorum hominum est cognomen. Vir est eloquēs: iuris
vtriusq; consultus. Historias omnes nouit. Poetice peritus est.
Carmen facit et Latinum et Tuscum. Philosophiē tam sciens q̄
Plato. Geometer Boetius. In numeris Macrobio similis. Aul-
icum instrumentum ignorat musicum. Agriculturam quasi Vir-
gilius nouit. Nihil dicitur ignotum viro: dum iuuenili adhuc sta-
bant in corpore vires. Alter Eutellus erat luctandi magister: non
cursum: non saltum: non cęstum poterat superari. Pretiosiora sunt in-
terdum parui corporis vascula: vt gemme lapilli q; testantur.
Nec ab re fuerit illud in hunc referri: quod de Ebideo scribit
Stattius: Maior in exiguo regnabat corpore virtus. Dij formam
huic homini et immortalitatem si dedissent: is etiam erat deus.
Sed nemo sortitus est omnia. Inter mortales nullum adhuc
nouū cui pauciora q̄ huic defuerint. Quid: q̄ minutissima etiam
didicit. Quasi aliter Apolles sic pingit. Nihil emendatius est: nī
bil lucidius: q̄ sua manu scripti codices. Sculpsit vt Praxiteles
Nec medicinę ignarus est. Adde virtutes morales que alias re-
guunt ducuntq;. Noui meis diebus plerosq; studijs litterarum.

2.1.

1492 [Rome Stephanus Planch]

A. 237.

deditos disciplinis: qui admodum abundabāt: sed hi nihil ciuitatis habebant: nec rempublicā neq; domesticā regere nozant. Stupuit Paglarenſis: ⁊ furti villicum accusauit: qui suam fetam vndecim porcellos: aſinā vnū duntaxat enīram pullū retulerat. Bomicius Mediolanenſis grauidūſe putauit: diuq; partū veritus eſt: quia se vroz ascendit. Hi tñ iuris maximū lumen habiti ſunt. In alijs pꝛeterea vel fastū vel auaritiā inuenies. Hic perliberalis eſt. Plena illi ſemper dom⁹ eſt honeſtis hoſpītib⁹. nulli aduerſus eſt. pupillos tueſ. egros ſolaſ. pauperibus ſubuenit. viduas iuuat. nulli indigēti deeſt. vultus eius quaſi Socraticus ſemp eſt idem. in aduerſis fortem animū pꝛebet. nulla fortuna in flatur. verſutias non vt exerceat: ſed vt caueat: quaſi libet nouit. Cuius dilectus eſt: peregrinis amatus. nulli odioſus eſt: nulli grauis. At homo tantarū virtutū: cur nunc rem leuiuſculā erigat non ſcio. Illud ſcio: nihil me illi negare phas eſt. Eū nanq; dum ſenis eſſem vnice dilexi: nec diminutus eſt amor: q̄uis ſeparat⁹ ſit. Is quoq; dum eſſet ceteris nature dotibus pꝛeditus: tñ hoc maxime dono pollebat: vt nullius erga ſe ſterile eſſe amorē ſineret. Huius ergo rogatus non cenſui reſpuendos: ſcripſitq; duoz amantiū caſus: nec ſinri. Res acta ſenis eſt: dum Sigismundus Imperator illic degeret. Tu etiā aderas. ~~...~~ bis auribus hauſi operā amori dediſti. Ciuitas ~~...~~ ſit. Aiunt q; te nozūt vehementer q; arſeris: q; nemo te gallioz fuerit. nihil ibi amatozie geſtum te inſcio putant. Ideo hiſtoziā hanc vt legas pꝛecor: ⁊ an vera ſcripſerim videas. nec remiſci te pudeat: ſi quid hmoi nonnunq; euenit tibi. Homo enim fueras. Qui hō nunq; ſenſit amoris ignē: aut lapis eſt: aut beſtia. Ipſum nanq; vel per deoz medullas non latet ignea fauilla. Vale.

¶ Ep̄la Eneꝝ Siluij ad Marianum

Soziniū petentē componi tractatū.

Eneas Siluius poeta Imperialiſq; Secretarius. S. p. d.
 Mariano Sozino vtriuſq; iuris interpreti ⁊ cōciui ſuo.
 Rem petis baud puenientē etati meꝝ: tuꝝ hō ⁊ aduerſam

⁊ repugnantē. Quid enī est qđ vel me iam pene quadragenariū
 scribere: vel te quinquagenariū de amore conueniat audire? Iu-
 uenes aios res ista delectat: ⁊ tenera corda deposcit: senes autez
 tam idonei sunt amoris auditores: qđ prudentię iuuenes. Nec
 quicqđ est senectute deformius que uenerem affectat sine uirib⁹.
 Inuenies tñ ⁊ aliquos amātes senes: amatuꝝ uero nullum: nam
 ⁊ matronis est ⁊ puellis despectum seniū. Nullius amoꝝe teneñ
 mulier: nisi quem uiderit etate flozentem. si quid aliter audis: de-
 ceptio subest. Ego uero agnosco amatoꝝium scriptum mihi non
 conuenire: qui iam meridiem p̄tergressus in uesperum feror.
 Sed non min⁹ me scribere qđ te poscere dedecet. Ego tibi debeo
 morigerus esse. tu uide quid postules. Nam quāto es natu matu-
 rior: tanto equius est parere amicitię legibus. quas si tua iusti-
 tia non ueretur mandando infringere: nec stultitia mea trans-
 gredi timebit obediendo. Tua in me tot sunt beneficia: ut nihil
 negare petitionū tuarū queam: etiā si admirtū sit aliquid turpis-
 tudinis. Parebo igit̄ petitioni tuę iam decies multiplicatę: nec
 ampli⁹ negabo qđ tanto postulas desiderio. nō tñ ut ipse flagi-
 tas: fictoꝝ ero: nec poetica utemur tuba: cuz licet uera referre. qđ
 enī tam nequā est ut mētiri uelit: cū uero se potest tueri. Quia
 tu sepe amatoꝝ fuissti: nec adhuc igne cares: uis tibi duoz aman-
 tum ut historiā teram. Nequitia est que te nō sinit esse senē. Ero
 morigerus cupiditati tuę: ⁊ hāc nimis egri caniciē p̄urire faciā
 Nec fingā qđ tanta est copia ueri. Quid enī est toto terrarū orbe
 amoꝝe cōius: que ciuitas: qđ oppidū: que familia uacat exēplis?
 Quis trigestimū nact⁹ annū amoris cā nullū pegit facin⁹. Ego
 de me facio coniecturā: que amoꝝ ī mille picula misit. Ago supe-
 ris grās: qđ structas insidias millies fugi: felicioꝝ astro martis
 quem vulcanus cū uenere iacentē ferro illaqueauit reticulo: de-
 ridendūq; dijs ceteris ostentauit. Sed alienos potius qđ meos
 amozes attingā: ne dū uetusti cineres ignis euoluo: scintillulā
 adhuc uiuentē reperiā. Referā aut̄ mirū amoꝝem peneq; incredi-
 bilem: quo duo amantes: ne dicam amentes: inuicem exarsere.

Nec vetustis aut oblitteatis vtar exemplis: sed nostri temporis ardentis faces exponam. Nec Troianos aut Babylonios: sed nostrę vrbis amores audies: quãuis ex amantibus alter sub Artheo natus fuit celo: forsitan et hinc fugere aliquid vtilitatis licebit. Nam cum puella quę in argumētum venit amatore perdito interplozandum mestam et indignantem exalauerit animam: alter vero nunquā post hoc verę letitię particeps fuerit: cōmonitio quidem iuuenibus erit vt abstineant nugis. Audiāt igitur adolescentulę: et hoc edoctę casu videant ne post amores iuuenum se eant perditum. Instruit hęc histoziā iuuenes: ne militię mulierū se accingant quę plus fellis habēt quā mellis. Sed omīssa lasciuia quę homines reddit insanos: virtutis incumbant studijs: quę possessorem sui sola beare possunt. In amoze autem quot lateāt mala: si quis aliūde nescit: hinc poterit scire. Tu vale: et histozię quam me scribere cogis attentus auditor esto.

¶ Epistola Eneę Siluij Nicholominei: quę iuueni nō esse negandum amoze dicit.

Illustrissimo principi Sigismundo Duci Austrię dño suo: Eneas Siluius. S. p. d. Efflagitasti modeste a me pridie: tibi vt amatoziā alicuius eplam mitterem: cuius exemplo suadere posses virgini quam diligis: vt amare te sineret. Alius tibi forte hoc negasset: timens ne prolaberis. ego annuendum duxi. Scio nanq; humanę vitę conditionem. Nam qui non amat in adolescentia: in senio amat: quo tempore derisui est et vulgi fabula. qm̄ etas illa amoris inepta est. Nosco p̄terea amoris cōsuetudinem: qui in iuuentute torpentes virtutes excitat: hūc in armis exercet: illum in litteris: et studet quisq; id agere propter quod amicę placeat. Et quia virtutes nomen bonum faciūt: virtuti dat operā qui amat: vt ante puellę faciem laudetur. Et quōd hoc ineptū virtutis p̄mium sit: probabile tamen est quacūq; ratione virtutes adipiscaris. Adolescentes insuper nō sunt nimīū cobibendi: ne languidi et inertes fiant: permittendusq; his est

aliquis ludus. Indulgendum est aliquātisper voluptari eoz vt animū 7 cor sumant: vt sciant malum 7 bonū: vt versutias mundi noscant: illasq; cum viri facti fuerint eui tare sciāt. Hac de causa gessi morem voluntati tuę: 7 optatam eplam hac conditiōe tibi transmittens: vt amans non negligas studia litterarum: sed quemadmodum apes ex floribus mella decarpunt: sic tu ex amoris blanditijs ad virtutes veneris. Vale ex Griez die. xij. Decēbris. Anno dñi. M. cccc. xliij.

¶ Eiusdem Eneę epistola amatoria.

Sigismundus Austrię dux. S. p. d. 7 seipsum dat. singulari domine suę insigni 7 formosissimę virgini Lucretię regis Dacię filię. Volo te sepius alloqui: amoremq; meū tibi notum efficere: sed etas mea nimis adhuc verecunda est: que nō patitur quod intra me sentio foris exire. Quāprimū incipio loqui: mox rubor adest: timor impedit: 7 medijs vox in faucibus heret: nec cogitata possum effari. Timeo modestiam tuam ne me arguat. Vereor astantes ne me derideant. Horresco meipsum ne balbutiens fiam. Hec de te quod statueram dicere: decreui litteris cōmittere: qz epistola non erubescit: non suspirat: non timet quęq;. Forsitan arduum aliquid 7 perdifficile postulaturum me putas. Parum est quod volo: at si mibi cōcesseris: multum existimabo. Ego enim/modestissima virgo/fateor me tui amantem esse: caputq; tui vultus splendore. nec alia die noctuq; cogito q̄ te. Tu mihi semper es in mente: te in corde: te in animo gero. Tu meum desiderium es: tu spes mea: tu quies: tu refrigerium. Cū te video quiescit animus meus: 7 se oblectat. Et cum abes: nec te cernere possum: magis vigeo stimulis: nec aliud meditor: nisi vt q̄primū te reuisam. Hoc multiplici de causa factum est. nā 7 forma 7 honestas in te concurrunt. Laudant Helenam poete. Et ego illam non existimo tibi fuisse similem. Hec Polixenam tibi comparauerim: aut eam quam dilexit Hercules Dianirā. Tu omnes vincis 7 pulchritudine 7 morib;. Quasi altera Philomena: calce vsq; in verticē nulla est in te menda. Erines tui splen

dozem auri superant. Fronis alta et spatiosa est. supercilia in arcu
tensa: debitis spatijs extingunt. Oculi tui tanquam duo emicant
sidera: inde sagittas emittis et vulneras iuuenes. Hinc quos vis
occidis: et quos vis viuificas. Nasus suis conueniens partibus fa-
ciem mirifice honestat. Genas candore niueo resperfas modestus
rubor interfecat. Quid labia corallina: et chrystallinos referam de-
tes: et omnes oris tui partes: vnde melliflua manant verba! Hinc risus
ille progreditur qui me sepe ad intima penetrat. O virum felicem
qui labia illa mordebit: qui tales osculabitur genas: qui mentum
tuum et candidioris Scythicamue gulam tuam poterit tangere. Volo
pectoris tui et illoꝝ pomoz que ibi latent mentionem efficere: ne re-
ferens nimis ardeam. Tu te scis quam intra et extra formosa es. Ego
magis mirari quam digne commendare te possum. hoc tamen dico: quod mo-
res tui regio fastigio digni: et forma plus quam dici possit honesta.
Et duce me seruum tibi fecerunt. Tuus enim sum. nihil magis cupio
quam rem gratam tibi efficere. Nec mirum nam et Phobus ut inquit
fabule et esset Iouis regis Crete: quem vetustas pro deo coluit/ si-
lius: Ameti tamen regis filiam amans: pastorem se fecit: et gregem pauidum.
Ego igitur libens seruus tibi. Nec aliud a te postulo: nisi ut amare
me sinas et animo equo feras si mihi dicaris amata. Hoc est quod
volo/ peto/ exigo: nil postulo plus. Fac tuus ut amator dicar. nam
et amator: et seruus ero: dummodo annuas. Confiteor dignam te fore
quam maiores et meliores quam ego sum ament. Effet vir Paris aut
Hypolitus dignus amore tuo. Tu tamen noli querere formam. nam et
pulchri sunt: superbi etiam sunt: nec stabilem habent amorem. In me
erit amor perpetuus: qui natus in adolescentie mee flore etatis
crescens ad senium perducetur: dummodo tu mihi faueas et me ad
iuues: quem tamen non debes etiam despiciere. nam ut mihi non negauit
deus mediocrem formam. Sunt mihi preterea opes multe: que omnes
erunt tui: si vicem amoris rependeris. Haec quod dixi. Nimum erraui
Non ut ames peto: sed ut amare me sinas. Hoc si tua ex gratia imper-
trauero beatus sum. Tu quid factura sis rescribe. Vale animula
mea: delictum meum: corculum meum. Datum Bizetj rē.

Incipit historia principalis.

Urbem Senas: unde tibi & mihi origo est: intranti Sigis-
mundo Cesari quot honores impensi fuerint: iam vbiq;
vulgatum est. Palatium illi apud sacellum sancte Mar-
thę super vicum qui ad Theoporum ducit portam structum pa-
ratum fuit. Huc postq; cęrimonie peractę sunt: cum venisset Si-
gismundus: quatuor maritatas obuiam habuit: nobilitate: for-
ma: etate: ornatuq; pares: non mortales sed deas quisq; putauit.
Si tres dütarat fuissent: ille videri poterant: quas referüt Pari-
dem per quietem vidisse. Erat Sigismundus licz grandęus in
libidinem pronus: matronarum alloquijs admodum oblectaba-
tur: & femineis blandimentis gaudebat: nec suauius illi quicq;
fuit illustrium aspectu mulierü. Ut ergo has vidit: desiliens equo
inter manus earum exceptus est: & ad comites versus ait: Simi-
les ne vnq; his feminas vidistis? Ego dubius sum an facies hu-
manę sint: an angelici vultus: sunt celestes certe. Ille oculos hu-
mi deicientes: vt verecundiores fiunt: sic pulch:iores reddun-
tur. Sparso nanq; inter genas rubore: tales ore colores quales
indicum ebur ostro violatum: aut quales reddunt alba immixta
purpureis rosis lilia. Pęcipuo tamen inter eas nitore Lucre-
tia fulsit: adolescentula nondum annos viginti nacta: in fami-
lia Camillozum pęcipiuiti viro Menelao nupta: indigno tamen
cui tantum decus domi seruiret: sed digno quem vxor: deciperet
& sicut nos dicimus: cornutum quasi ceruum redderet. Statura
mulieris eminentior reliquis. Comę illi copiosę: & aureis lami-
nis similes: quas non more virginum retrofusas miserat: sed au-
ro gemmisq; inluserat. Frons alta spatijq; decentis: nulla in-
terfecta ruga. Supercilia in arcum tensa: pilis paucis nigrisq;
debito interuallo disiuncta. Oculi tanto nitore splendentes: vt
in solis modum respicientium intuitus hebetarent. His illa & oc-
cidere quos voluit poterat: & mortuos cum libuisset in vitam re-
sumere. Aasus in filiü directus: roseas genas equali mensura dis-
criminabat. Nihil bis genis amabilius: nihil delectabilius visu.

que cum mulier risis: in parua vtrinque debiscebant fouea. Nemo hanc vidit qui non cuperet osculari. Os paruū decēsq; labia corallini coloris: et ad mosum aptissima. Dentes paruuli et in ordinem positi ex chrystallo videbantur per quos tremula lingua discurrens: non sermonem: sed armoniam suauissimam mouebat. Quid dicam: mentis speciem aut gulę candorem. Nihil illo in corpore non laudabile. Interioris formę iudiciū faciebat exterior. Nemo hęc asperit qui viro non inuiderit. Erāt insup in eius ore multe facietę. Sermo is fuit qualem rumor est Gracorum matrem habuisse Corneliam: siue Hortensij filiam. Nec suauius aliquid eius oratione nec modestius fuit. Ad vt pleręq; tristi facie honestate ostendebat. sed alacri vultu modestiam. Ad timida: non audax: sed temperatū verecundię metu virile animum femineo in corpore gerebat. Vestes illi multiplices erant. non monilia: non fibule: non baltei: non armille deerant. Redimicula capitis mirifica: multi vniones adamantesq; tum in digitis: tum in seruo fuere. Ad Helenā pulchriore fuisse crediderim: quo die Paridem in cōuiuū Menelaus excepit. Nec ornatiorē Andromachez cū sacris Dectoris initiata est nuptijs. Inter has Catherina Peruchia fuit: que paulopost vita functa Cęsarem in funeribus habuit: qui et gnatum eius militia ante sepulchrum donauit: quous in fauces huius quoq; mirabilis formę decus elucebat: inferior tñ Lucretia erat. Ois de Lucretia sermo audiebat. Hęc Cęsar: hęc ceteri cōmendabāt: intuebanturq;. Quocūq; illa vertebat: eo et oculi sequebantur astantium. Et sicut Orpheus sono cytharę siluas ac feras secū fertur traxisse: sic ista hoies suo quocūq; volebat intuitu ducebat. Unus tñ inter oēs plus equo in illā ferebat Curialus Franco: quem nec amoris forma nec diuitię reddebāt ineptitudinē et triginta annorū erat: non eminentis stature: sed letę gratęq; habitudinis: illustribus oculis: malis ad gratiam tumescētibz: ceteris membris non sine quadam maiestate decoris stature correspondētibz. Reliqui curiales propter longinquam militiam omnes auro excussi erant. hic quia et domi abundabat

⁊ propter amicitia Cefaris magna munera recipiebat. indies or
 natioꝝ pſpectibus hoim reddebat: longū famuloꝝ ordinem poſi
 tione ducebat: nūc auro illitis: nūc muricijſ tyrij ſanguine tin
 ctis: nūc filiſ que legunt ſeres textis veſtibus vtebat. Tū equi
 tales illi erāt quales in fabulis eſt ad Troiā veniſſe Menoniſ.
 Nihil huic ad excitandū illū blandū animi calorē: magnāqꝫ mē
 tis vim quā vocāt amorē pꝛeter otiiū deerat. Sed vicit iuuetus ⁊
 luxus: tum leta fortunę bona quibus ille nutrit. Nec poteſ Euri
 aluſ ſui: vt Lucretiā vidit ardere puellā cepit. herēſqꝫ vuitui ni
 hil fatiſ vidiffē putabat. Nec ipſone dilerit. Mira reſ: multi egre
 gia forma iuuenes: ſed vnū hūc Lucretia. plures honeſti corpis
 muliereſ: ſed hāc vnā Eurialuſ ſibi delegit. Non tñ hac ipſa die
 vel menſe flammā Lucretia cognouit Euriali: vel ille Lucretie
 ſed amare ſe fruſtra vterqꝫ putauit. Ut igiꝫ cęremonijs ſacro Cę
 ſariſ capiti patioſ moduſ fuit: ⁊ illa domū reuerſa in Eurialū to
 ta: ⁊ in Lucretiā totuſ Eurialuſ ferebat. Quiſ nūc Liſbeſ et
 Priami fabulā demireꝫ: inter quos notitiā pꝛimoſqꝫ graduſ vi
 cinia fecit: quippe domoſ habuere cōtiguas. tpe creuit amor. Ni
 mulꝫ pꝛiuſ ſe viderant: nec fama cognouerāt. Nūc Frāco: ⁊ illa
 Etruſca fuit. nec linguę ꝫmerciū interceſſit: ſed oculiſ reſ tñ ge
 ſta eſt: cū alter alteri placuiſſet. Saucia ergo graui cura Lucre
 tia: ⁊ ignē capta cęco: iā ſe maritatā obliuiſcit. Virū odit: ⁊ alēſ
 venereū vulnuſ: inſiroſ pectori tenet Euriali vultꝫ: nec vllā mē
 briſ ſuiſ quietē pꝛebet: ſecūqꝫ nescio qd obſtat ait: vt ampliꝫ viv
 ro herere nequeā. Nil me iuuat eiſ amplexuſ: nil oblectāt oſcu
 la: faſtidia verba ingerūt: pęgrini ſemp añ oculoſ eſt imago: qui
 hodie ppioꝝ erat Cefari. Excute ꝫceptaſ e caſto corpe flāmaſ: ſi
 poteſ infelix. ſi poſſem nō eſſem egra vt ſum. Noiuſ me viſ inui
 tā trahit. Aliud cupido ſuadet: aliud meſ. Scio qd ſit meliꝫ: qd
 deteriꝫ eſt ſequoꝝ. O ciuiſ egregia ⁊ nobiliſ: qd tibi cū pęgrino
 eſt: qd in cęneo vrieriſ: qd thalamoſ alieni ꝫcipiſ orbiſ: Si virū
 faſtidiaſ: hec etiā pōt dare terra qd ames. Sed heu mihi: quēnā
 illiuſ eſt facieſ: quā nō moueat eiꝫ forma: ꝫtaſ: genꝫ: virtꝫ: Cęr

te mea pectora mouit: et nisi ferat opem dispereo. Dij meliora dent.
Uach prodam ego castos hymeneos: meque adueni nescio cui credam:
qui ubi abusus me fuerit/abeat: virque sit alterius et me pene
relinquat. Sed non is est eius vultus: non ea nobilitas animi videtur:
nec gratia formae illa est ut timeam fraudes: et amoris obliuiam
nostri: et dabit ante fidem. Cur tuta timeam: accingar: et omnem
moram pellam. Ego quoque ita sum pulchra: ut non me minus ille
velit quam ego ipsum cupiam. Semp se mihi dabit: si semel ad oscula
fuerit receptus mea. Quot me ambiunt proci quocumque pergof
Quot riuales ante fores excubant meas: Dabo amoris operam.
But hic manebit: aut me secum abiturus abducat. Ergo ego et matrem
et virum et patriam relinquam. Sua est mater: et meis semper in
festa gaudijs. Uiro carere quam potiri malo. Patria illic est ubi de
lecter viuere. At famam perdam. Quid mihi rumores hominum
quos ipsa non audiam. Nihil audet qui famam nimis studet. Multi
te hoc fecerunt alig. Rapi Helena voluit: non inuitam asportauit
Paris. Quid Dianam referam vel Medeam: Nemo errantem arguit
qui cum multis errat. Sic Lucretia. Nec intra pectus minoram
incedia nutriebat Eurialus. Medias inter caesaris curiam et Euriali
domum Lucretia pedes habuit. Nec palatium Eurialus petere poterat:
quin illam ex altis se ostentantem fenestris se haberet in oculis.
Sed erubuit semper Lucretia: cum Eurialum vidit. Quae res
Caesarem dedit amoris conscium. Nam cum ex sua consuetudine: nunc
huc/nunc equitaret illuc: et hac sepe transiret: aduertit mutari
feminam Euriali aduentu: qui sibi quasi Octauiano Decenates
astabat. Ad quem versus: Euriale siccine visis feminas. Mulier
ista te ardet. Semel tanquam amanti inuideret: ubi ad pedes Lucretiae
uentum est: Euriali oculos pileo contexit. Nec videbis inquit
quod amas: ego hoc spectaculo fruar. Tum Eurialus: quid hoc
signi est Caesar: Nihil mihi cum illa: sed hoc facere incautum est: ne
circumstantes in suspicionem reducas. Erat Eurialo spadic equus
ardue cervicis augustique capitis: quem et breuis aluus et obesa terga
spectabilem reddebant: animoso pectore: choris luxuriantibus

qui sonante tuba stare loco nesciebat. Autabat auribus: et colle-
 ctum fremens voluit sub auribus ignē. Densa iuba et dextro ia-
 ctata recondebat in armo: et cauans tellurem solido cornu graui-
 ter sonabat vngula. Similis illi fiebat Eurialus visa Lucretia.
 Quę licet dum sola fuit claudere viā destinasset amori: vt tñ il-
 lum asperit: nec modū flāmę nec sibi ponebat: sed vt siccus ager
 qui admissio igne comburit si chozi perfletent alti: sic infelix Lu-
 cretia exardebat. Ita est sane: vt sapientibus vidēt: Humiles tñ
 casas inhabitat castitas: solaq; pauperies affectu sano tenet: et
 quę domus se coerces modico. Diuites pdes nescit pudicitia.
 Quisquis secundis rebus exultat: semper insolita appetit deli-
 catas eligit domos: et penates magnos. Dira fortunę comes libi-
 do. Intuens igitur Eurialum q̄sepe transeuntē Lucretia: nec ar-
 dozem cōpescere potens: diu secū cogitauit cui patefaceret. Nam
 qui tacitus ardet magis vritur. Erat inter viri seruos Sosias
 Teutonicus sener: herozq; fidus: cui iam diu seruierat liberali-
 ter. Hunc aggreditur amās: plus nationi q̄ homini credēs. Ibat
 magna procerū stipante caterua p urbem Cęsar: iamq; Lucretię
 domū p̄teribat. Quę vbi adesse Eurialū cognouit: adesto in-
 quit Sosia: paucis te volo. Respice deorsum ex fenestra: vbi nam
 gentiū inuentus est huic similis? Vide vt oēs calamistrati sunt
 erecti eminentibus humeris. Aspice cęsareos et madido cirro con-
 tortos crines. O quales facies. Oēs lactea colla ferunt quo sese
 ore ferunt q̄forti pectore. Aliud est hominū genus q̄ terra no-
 stra producat. Semen hoc deoz est: aut cęlo missa progenies. O
 si ex his mihi virū fortuna dedisset. Aisi testes oculi eēt: nunq̄
 tibi hęc narranti credidissem. Et si fama fuerit p̄stare omnib;
 gentibus Germanos: credo subiectam Bozē fore plagam: et fri-
 goze magno albedinem mutuari. Sed nostin tu aliquos? Quā
 plurimos inquit Sosias. Tum Lucretia: Eurialum Franconem
 nosti. Tanq̄ me ait Sosias. Cur tñ hoc rogas? Dicam inquit
 Lucretia: Scio q̄ in apertum non ibit. Hanc spem mihi tua bo-
 nitas facit. Ex ijs qui Cęsari astant nemo mihi Eurialo est gra-
 tior. in hunc animus cōmotus est. nescio quibus exuroz flāmīs.

nec illum obliuisci: nec mihi pacem possum dare: nisi ei me facio
notam. Perge oro Sotia: conueni Curialum: dic me ipsum ama-
re. Nil uolo ex te amplius: nec tu frustra hoc nuntium facies.
Quid audio refert Sotias. Heccine me flagitia facere aut cogi-
tare hera. Prodam ne ego dominū: iamq; senex incipiam fallere
quod iuuenis abhorruī. Quin potius clara progenies huius uir-
bis: extirpa nephandas flāmas e casto pectore. Ne obsequere di-
re spei: extingue ignē. Nō egre amorem pellit: qui primis obstat
insultibus. Qui dulce malum blandiendo nutrit: duri et insolentis
domini seruituti se dat: nec cum uult excutere iugum potest.
Quod si hoc resciret maritus: heu quibus te ille laceraret modis.
Nullus diu latere potest amor. Tace inquit Lucretia: Nihil lo-
ci terrozi est. Nihil timet qui non timet mozi. Quemcunq; dede-
rit exitus casus feram. Quo misera pergis Sotias retulit: domū
infamem reddis: solaq; tuū eris generis adultera: tutum esse fa-
cinus reris. Mille circa te oculi sunt. Non sinet genitrix occultū
scelus: non uir: non cognati: non ancillę. Serui ut taceant: iumē-
ta loquentur: et canes: et postes: et marmoza te accusabunt. Atq;
ut celes omnia: qui uidet omnia celare non potes deū. Disceq;
q; pēna presens conscię mentis: et animus culpa plenus seq; ipm
timens: negata est magnis sceleribus fides. Compesce: obsecro
impij amoris flammis: expelle facinus mente casta horridum.
Metue concubitus nouos miscere thalamis mariti. Scio rectus
esse quod dicis retulit Lucretia: s; furor cogit sequi peiora. Scit
animus quantum precipitium instat et ruit. Vincit et regnat fu-
ror: potensq; mente tota dominatur amor. Stat sequi quod re-
gnū iubet amoris. Nimis heu nimis reluctata sū frustra. Perfer
si mei te miseret nuntium. Ingemuit super his Sotias: per que-
bas dixit canas senectute comas: fessumq; curis pectus: et fida-
que prebui generi tuo seruitia. Precor supplex siste furorem: tecq;
ipsam adiuua. Pars sanitatis est uelle sanari. Tum Lucretia:
Nō oīs ait ingenū reliquit pudor: parebo tibi Sotia: amorē qui
tegi nō uult vincā: effugiū est huius mali: morte ut pueniā nefas.

Exterritus hac Sotias voce: Moderare inquit hera mētis effre-
 na impetus: coerce animos. Nunc vita es digna: quia te nec di-
 gnā putas. Decretum est ait Lucretia mori. Admissum scelus
 Colatini vxor gladio vindicauit. Ego honestius pzeueniā mori
 te cōmittendum. Genus leti quero: laqueo: ferro: pzeipitio: ve-
 neno vindicare castitatem licet. vnum hoz aggrediar. Non pati
 ar inquit Sotias. At Lucretia: Si quis mori constituit prohibe-
 ri non potest. At Porcia Carbonis mortuo Bruto cum ferrum
 sibi subtractū esset carbones ardentē ebibit. Si tam proteruus
 inquit Sotias incubat menti furo: tuę vitę q̄ fame consulendū
 est. Fallax sepe fama est: quę malo melior: bono peior nonnunq̄
 datur. Tentemus hunc Eurialū: et amorē operā demus. Deus
 erit iste labor: tibiq; nō fallo: rem confectam dabo. His dictis in-
 census animus inflammat amorē: spemq; tibi dubie menti.
 Sed nō illi animus erat: vt quod dixerat esset facturus. Differre
 animus femine querebat: furorem iminere: vt sepe tempus ex-
 tinguit flāmas: et adimit egritudinem dies. Estimauit Soti-
 as falsis gaudijs puellam producere: donec vel Cesar abiret: vel
 mens illius mutaretur: ne si negasset alius nuntius quereretur:
 aut in se manus mulier inijceret. Sepe igitur ire atq; redire se
 fingit: et illum gaudere amore suo: et tempus idoneū querere quo
 inuicem affari possent dicit. Interdū non fuisse loquendi opor-
 tunitatem. Nonnunq̄ se mitti extra urbem studuit: ac in reditū
 gaudia distulit. Sic diebus multis egrotum pauit animus. Et
 ne per omnia mentiret: semel tm̄ adorsus Eurialū: O q̄ hic dile-
 ctus es ait. Nec illi quęrenti quod hoc esset respondit. At Eur-
 alus secreto cupidinis arcu percussus: nullam membris quietē
 dabat: igne furtiuo populante: venasq; totas penitus vorabat
 medullas. Non tm̄ Sotiam nouit: nec Lucretię missum putauit:
 vt omnes minus spei habemus q̄ cupiditatis. Hic vbi ardere se
 vidit: diu prudentiam suam miratus est: seq; multotiens incre-
 pauit. En Euriale quid sit amoris imperium tu nosti. Longi lu-
 ctus: breues risus: parua gaudia: magni metus: semper moritur:

et nunquam mortuus est qui amat. Quid tu his nugis immisceas iter?
 Et cum se frustra niti videret: quod tandem ait incassum miser amoris
 repugno: Num me licebit quod Iulium licuit: quod Alexandrum: quod
 Hannibalem? Quid viros armatos refero? Aspice poetas: Virgilius
 per finem tractus ad mediam turrim pependit: dum se muliercule spe
 rat versus amplexibus. Excuset quis poetam ut laxioris vite cul
 torem: quid de philosophis dicemus disciplinarum magistris et ar
 tis bene viuendi preceptoribus? Aristotelem tanquam equum muli
 er ascendit: freno coercuit: et calcaribus pupugit. Dijs equa preas
 est Cesar. Non est verum quod vulgo dicitur: Non bene conue
 niunt nec in vna sede moratur maiestas et amor. Quis maior est
 amator quam noster Cesar: quotiens hic amoris operam dedit? Her
 culum dicunt qui fuit fortissimus: et certa deorum soboles: phae
 tris et leonis spolio positus: colum suscepisse: passimque aptari di
 gitis smaragdos: et dari legem rudibus capillis: et manu qua cla
 uam gestare solebat properante fuso durisse fila. Naturalis est
 hec passio. Sentit ignes genus aligerum. Nam niger a viridi tur
 tur amatur aue: Et varijs albe iunguntur sepe columbe. Si ver
 borum memini que ad Pharaonem Siculum scribit Sappho. Quid
 quadrupes referam: mouet pro coniugio bella iumentum. Mi
 midii cerui prelia poscunt: et concepti furoris dant signa mug
 entes. Uruntur hircanę tigrides. Vlnificus aper dentes acuit.
 Peni quatunt terga leones: cum mouit amor. Ardent insanę po
 ti beluę. Nihil immune est: nihil amoris negatum. odium parit cum
 iussit amor. Iuuenum feroces concitat flamas: senibusque fessis
 rursus extinctos reuocat calores. Virginum ignoto ferit igne pe
 ctus. Quid ergo nature legibus renitar. Omnia vincit amor et
 nos cedamus amoris. Hec ubi firmata sunt: lenam querit: cui lras
 ad nuptam ferendas mittat. Nisus huic fidus comes erat: haruz
 rez callidus magister. hic puincia suscipit: mulierculam conducit:
 cui lras mittunt: in hanc sententiam scriptę.

In Epistola Curiali ad Lucretiam.

Salutarem te Lucretia meis scriptis: si qua mihi salutis

copia foret. Sed omnis salutis viteq; spes ex te pendet. Ego te
 magis q̄ me amo. Nec te puto latere meū ardorem lesi pectoris.
 Iudex tibi esse potuit vultus meus sepe lachrymis madidus: et
 que viderē te emisi suspiria. Fer benigne te precor: q̄ me tibi ape-
 rio. Cepit me decus tuum: vinctumq; tenet erimia qua omnibus
 prestas venustatis gratia. Quid esset amor antebac nesciui: tu
 me cupidinis imperio subiecisti. Pugnavi diu fateor violentam
 vt effugerem dominam. Sed vicit meos conatus splendor tuus.
 Uicerunt oculorū radij: quibus es sole potentior. Captiuus sum
 tuus: nec mei amplius cōpos sum. Tu mihi ⁊ tibi ⁊ potus vsu
 abstulisti. Te dies noctesq; amo: te desidero: te voco: te expecto:
 te cogito: in te spero: de te me oblecto: tuus est animus: tecū sum
 totus. Tu me sola seruare potes: solaq; perdere. Elige horum al-
 terum: ⁊ quid mentis habeas rescribe. Nec durior erga me ver-
 bis esto q̄ fueras oculis: quibus me colligasti. Non peto rem
 grandem: vt alloquendi te copiam habeam postulo. Hoc tantuz
 volunt litterę meę: vt que scribo dicere possim coram te. Hoc si
 das viuo: ⁊ felix viuo: sin negas: eringuitur cor meum: quod te
 magis q̄ me amat. Ego me tibi ⁊ tuę cōmitto fidei. Vale animę:
 ⁊ vite subsidium meę.

Has vbi gēma signatas accepit lena: festino cursu Lucre-
 tiam petit: eaq; sola inuenta: hanc tibi epistolam inquit
 tota Cesarea nobilior ⁊ potentior curia mittit amator:
 vtq; sui te misereat magnis precibus rogat. Erat lenocinio no-
 tata mulier: nec id Lucretiā latebat: pmolesteq; tulit nephādā
 feminā ad se mitti: atq; in eā versa: que te ait scelestā in banc do-
 mū audacia durit: que te dementia adire meam presentiam sua
 sit. Tu nobilium cōdes ingredi: tu matronas tentare potentes: ⁊
 violare audes legitimas faces. Vir me contineo quin in capil-
 los inuoluam tuos. Tu mihi des lras: tu me alloquaris: tu me
 respicias. Nisi plus qd̄ me decet attendere q̄ qd̄ tibi uenit: effu-
 cerem hodie: ne postbac tabellas amatorias ferres. Joti? vene-
 fica: tuasq; lras tecū defer: imo da potius vt lacerē igniq; dedā.

Arripitq; papirum in partes diuersas scidit: et calcatam sepe
pedibus atq; consputam in cinerem profecit: ac si de te sumi sup
plicium lena deberet: igne q̄ vino dignior. Sed abi otius: ne te
vir inueniat meus: et quas tibi remisi de te poscat penas. Caue
toq; admodū: ne ante conspectum redeas meum. Timuisset alia
mulier: sed hec matronarū nouerat mores: et intra se inqt: Aunc
vis maxime qđ te nolle offendis. Morq; ad illam: Parce inquit
domina: putauit me benefacere: tibiq; placituz iri: si secus est: da
uentiam imprudentię meę: si non vis redeam: parebo. tu quem
despicias amatorem videris. Atq; his dictis e cōspectu recessit.
Eurialo autē inuento: respira inquit felix amator: plus amat q̄
amatur: sed nunc non fuit rescribendi otium. Inueni meā Lu
cretiam. at vbi te nomino: tuasq; litteras dedo: hilarem vultum
fecit: milliesq; papirum basiauit. nec dubita: mox responsum da
bitur. Et abiens vetula cauit: ne amplius inueniretur: ne p ver
bis referret verbera. Lucretia autem postq̄ anus euasit: fragmē
ta perquirens epistolę/particulas quasq; suo loco reponit: et la
cera verba conteruit: iamq; legibile cirographum fecerat. Quod
postq̄ millies legit: milliesq; deosculata: tandem inuolutum syn
done inter pretiosa iocalia collocauit: et nunc hoc repetens: nūc
illud verbum: maiorem horatim bibebat amorem: Eurialoq; re
scribere statuit: atq; hunc in modum dictatam eplam misit.

Deline sperare quod assequi non licet Euriale. Parce lit
teris ac nuntijs me verare: ne me illaz ex grege credito
que se vendunt. Non sum quam putas: nec cui submitte
re lenam debeas. Quęre aliam incestandā: me nullus amor nisi
pudicus sequatur. Cum alijs vt libet agito. Et me nihil postu
les: teq; me indignum scias. Vale.

Hec epistola q̄uis durior Eurialo visa est: et contraria le
nę dictis: viam tñ ostendit vltro citroq; Iffas missitādi.
Nec dubitauit Eurialo credere cui fidē Lucretia p̄ebu
isset: s; angebat: quia sermonis Italici nescius erat: ideoq; ser
uenti studio curabat ediscere. Et q; sedulū faciebat amor: b: eu

tempore doctus evasit: solusq; sibi dictavit epistolas qui prius
 ab alijs mutuabatur quicquid Etrusco sermone scribi oportuit.
 Respondit ergo Lucretiæ: nil succensendum esse sibi q; infamem
 feminam submiserit: cum id se peregrinum lateret: qui alio vti
 nuntio non potuerat. Missionis amorem fuisse causam: qui ni-
 bil quereret inhonesti. credere se ipsam pudicam castissimamq;
 atq; idcirco maiori dignam amore. Insolentem feminam bono-
 risq; sui prodigam nedum se non diligere: sed maximo odio pro-
 sequi. Pudicitia namq; amissa nil esse quod in femina comender-
 tur. Formam fore delectabile bonum: sed fragile caducūq;: et cui
 nisi pudor adsit nihil pretii detur. Quæ pudicitie formam adiu-
 rerit: eam diuinam esse mulierem: ipsamq; vtraq; dote pollutē
 scire: ac propterea coli a se: q; nihil ab ea peteret libidinosum aut
 obfuturum fame. Optare se tm̄ alloqui: vt animū suum qui scri-
 ptis plene offendi nequit: verbis aperiat. cumq; his litteris mu-
 nera misit: non solū materiæ: sed opere etiā pretiosa. Ad hæc Lu-
 cretia sic rescripsit.

¶ Epistola Lucretiæ ad Euryalum.

Acepi lras tuas: iamq; nil amplius de lena quero. Quæ me
 ames nō magni facio: quia nec primus es: nec solus quæ
 mea forma deceperit. Multi et amarūt: et amant me alij: s;
 vt illorum: sic et tuus erit vacuus labor. Habere verba tecum nec
 possum: nec volo. Inuenire me solam nisi fias hyrundo non por-
 tes. Alte sunt domus: et aditus custodia clausi. Munera tua sus-
 cepi: quia oblectauit me opus illorū. Sed ne quid tuū gratis apud
 me sit: neue hoc pignus videatur amoris: remitto ad te anulum
 quem matris meæ vir dedit: vt apud te quasi pretium sit venditorū
 iocalium. Nec enim minoris est pretij gēma eius q̄ munus
 tuum. Vale. His Euryalus sic replicauit.

Agno mihi gaudium fuit epistola tua: quæ finem querelis
 fecit de lena. Sed angit me q; amorem paraspēdis meū
 Nā et si te plures amat: nulloꝝ tm̄ ignis paraspēdis ē meo
 At tu hoc non credis: quia loqui tecū nequeo. Id si daretur: non
 b. i.

me contemneres. **O** vtinam possem fieri byrundo: sed libentius
transformari in pulicem vellem: ne mihi fenestram clauderes.
At ego nō q̄ nequeas: sed q̄ nolis doleo. Nam quid ego nisi ani-
mum respicio. **A**b mi Lucretia quid dixisti te nolle. An si possis
me nolis alloqui qui tuus sum totus: qui nihil cupio magis q̄
tibi gerere mozem. que si iubes in ignem ire: citius obediam q̄
precipias. **M**itte obsecro verbum hoc. Si non datur facultas as-
sit voluntas. **A**eq̄ me verbis eneca: que vitam mihi oculis pre-
bes. Si non placet me alloquium petere: quia non sit impetra-
ndum: obsequar. Sed muta sententiam illam qua meum laborem
vacuum dixisti futurum. Absit hec crudelitas. **M**itio: esto amā-
ti tuo. Si pergis sic loqui: homicida es. **A**ec dubita: facilius me
verbis interimes q̄ alius quouis gladio. **D**esino iam plura po-
scere: vt redames tm̄ peto. **N**ihil hic est quod obijcias. **N**emo po-
test hoc te prohibere. **D**ic te me amare: et beatus sum. **M**unuscu-
la mea quouismodo apud te sunt: gratum est. **I**lla te aliquando
mei admonebunt amoris. **S**ed parua illa fuerūt: et minora sunt
que nunc mitto. **T**u tm̄ noli spernere q̄ amato: donat. **M**aiora
que indies ex patria mihi debent afferri: cū aderunt: ex me recit-
pies. **A**nulus tuus nunq̄ ex digito meo recedet: et illum vice tua
crebrius osculis reddam molidum. **V**ale delitium meū: et mihi q̄
potes solamen dato. **S**ic enim frequenter replicatū esset: in hūc
tandem modū **L**ucretia dedit epistolam.

¶ Epistola Lucretie.

Uellem tibi **E**uriale mozem gerere: teq̄ vt petis amoris mei
participem facere. nam id tua nobilitas meret: et mores
tui deposcunt: vt incassum non ames. **L**aceo quantū mi-
hi placeat forma tua: et plena benignitate facies. **S**ed mihi non
est vsui te vt diligam. **N**osco me ipsam. si amare incipiam: nec mo-
dum nec regulam seruabo. **T**u hic diu esse non potes: nec ego te
postq̄ in ludum venerim possem carere. **T**u me nolles abduce-
re: et ego nollem manere. **D**ouent me multarum exempla: que
per peregrinos amantes desertę sunt: ne tuum amorem sequar.

Jason Medeam decept: cuius auxilio vrgilem interemit draco-
nem: 7 vellus aureum asportauit. Tradendus erat Theseus in
escam minotauro: sed Hadriane consilio fretus euasit. Illam tñ
desertam apud insulã dimisit. Quid Dido infelix quę profugum
recepit Eneam. Nonne illi peregrinus amor interitum dedit?
Scio quanti periculi sit amorem extraneũ admittere: nec me tã-
tis obijciam discriminibus. Vos viri solidioris estis animi: furo-
remq; magis compescitis. Femina vbi furere incipit: sola potest
morte assequi terminum. Non amant sed insanunt mulieres.
Et nisi cor respondeat amor: nil est amanti femina terribilius.
Postq; enim receptus est ignis: nec famam curamus: nec vitam.
Unicum remedium est: si copia sit amantis. Nam quo magis ca-
remus: magis cupimus. Nec discrimen timemus vllum: dũ mo-
do nostre libidini satisfiat. Mibi ergo nuptę nobili diuiti con-
sultum est amori viam precludere: 7 tuo presertim: qui nõ potest
esse diuturnus: ne vel Rodoperaphilis dicar: vel altera Sapho.
Ideo te oratum volo: ne vltra meum exposcas amorem: 7 tuũ vt
paulatim comprimas extingualq;. Nam id est viris q; feminis
multo facilius. Nec tu si me vt dicis amas: id ex me querere de-
bes quod mihi exitio est. Sic pro tuis donis remitto auream cru-
cem margaritis ornatam: quę licet breuis sit: non tamen pretio
caret. Vale. Non tacuit Curialus bis acceptis: sed vt erat no-
uis scriptis incensus: calamũ suscepit: atq; sub hac forma dicta
vit epistolam.

¶ Epistola Curiali ad Lucretiam.

Salue mi anime Lucretia: quę me tuis lris saluum facis: 7
si nonnihil fellis immisceas. Sed hoc spero me audito de-
trabes. Venit meas in manus tua epla clausa: 7 tua gem-
ma signata. Hanc 7 legi sepe: 7 deosculatus sum sepius. Sed hec
aliud suadet q; tuus videat animus fuisse. Rogas me vt amare
desinam: quia non expedit tibi peregrini flãmas amoris sequi.
Et ponis exempla deceptar. Sed hoc tam ornate culteq; scribis
vt mirari magis 7 amare tuum ingenium debeam: q; obliuisci.
b.z.

Quis ille est qui tunc amare desinat: quā prudentiorem et sapien-
tiorē animaduertit amicam. Si meum minuere volebas amor-
re: non oportuit doctrinā tuā ostendere. nā hoc est nō incensum
extinguere: sed ignem maximum ex parua conflare fauilla. Ego
dum legi magis exarsi: videns formē tuę præclarę et honestati cō-
iunctam esse doctrinam. Verba sunt tñ quibus rogas vt amare
desinam. Roga montes vt in planum veniāt: vtq; fontes sua res
petant flumina. Tam possem ego te non amare: q̄ suum relin-
quere phębus cursum. Si possunt carere niuibus Sębtyę mon-
tes: aut maria piscibus: et feris siluę: poterit et obliuisci Eurialus
tui. Non est proum viris vt reris Lucretia flammis extingue-
re. Nam quod tu nostro serui ascribis: pleriq; vestro assignant.
Sed nolo hoc certamen modo ingredi. Ad ea me respōdere opor-
tet: quę in aduersum retulisti. Idcirco enim nolle te mibi cores-
pondere amanti significas: quā multas peregrinus amor dece-
pit: exempla q; ponis. S; possem ego quoq; plures referre: quos
femine reliquerunt. Troylum sicut nosti Priami filium Crisis
decepit. Deiphębū Helena prodidit. Amatores Circe suos medi-
camentis vertebat in sues: atq; in aliarum terga ferarum. Sed
iniquum est ex paucarum consuetudine totū vulgus censere. Nā
si sic peregrinus: et tu propter duos tres ve malos aut etiam decē
viros omnes accusabis: hoirebisq; Et propter totidem feminas
ceterę omnes erūt odio mibi. Quin' potius alia sumamus exem-
pla. Qualis amor Antonij Cleopatraq; fuit: et alior; quos episto-
lę breuitas referre nō finit. Sed tu Ouidium legisti: inuenistiq;
post Troiam direptam Achiuorum plurimos dum remeant pe-
regrinis retentos amoribus: nunq; in patriam reuertisse. Hese-
runt nāq; amatricibus suis: carereq; potius necessarijs: regnis:
domo: et alijs quę sunt in patria cuiq; gratissima voluerunt q̄
amicas relinquere. Hęc te rogo mi Lucretia cogites: non illa
quę nostro sint amorē aduersa: et quę pauci fecerunt. Ego ea mē-
te te sequor: vt perpetuo te amem: simq; perpetuo tuus. Nec tu
me peregrinum dixeris: magis nāq; ciuis sum q̄ qui hic nascit̄.

Cum nanq̄ casus facit ciuem: meo electio. Nulla mihi patria
 erit: nisi ubi tu sis. Et q̄uis cōtingat abhinc me aliqui abire: re-
 ditus tamen festinus erit. Nec ego in Leuoniam reuertar: nisi
 res meas compositurus: ordinaturusq̄: vt tecum esse q̄diu pos-
 sim. Facile manēdi apud te reperietur occasio. Multa his in par-
 tibus negocia Cæsaris sunt: hæc mihi cōmitti expediēda curabo.
 Nunc legatione fungar: nunc munus exercebo. Vicariū in Etru-
 ria Cæsarem habere oportet. Hæc ego prouinciam impetrabo. Ne
 dubita suauium meum: mea Lucretia: meum cor: spes mea. Si vi-
 uere absq̄ corde possum: et relinquere possum. Age iam tandem
 miserere amantis tui: qui tanq̄ ad solem nix liquefcit. Cōsidera
 meos labores: et modū iam deniq̄ meis martyrijs statue. Quid
 me tam diu crucias! Miros ego mei qui tot to:menta perpeti po-
 tuerim: qui tot noctes infomnes duri: qui tot ieiunia toleraui.
 Vide q̄ macer sum: q̄ pallidus: parua res est que spiritū corpori
 alligatum detinet. Si tibi aut parentes aut filios occidissim: nō
 poteris de me maius q̄ hoc supplicium sumere. Si sic me punis
 qui te amo: quid illi facies qui tibi damnū dederit aut malū? Ab
 mea Lucretia: mea hera: mea salus: meū refugium: suscipe me in
 gratiam. Demū rescribe me tibi carum esse: nihil aliud volo. Li-
 ceat mihi dicere: Seruus Lucretiæ sum. Et reges et cæsares amāt
 seruos ubi fideles nozūt. Nec dii dedignant redamare q̄ amāt.
 Vale spes mea meusq̄ metus. Ut turris que fracta interius in-
 e rpugnabilis videt̄ exterius si admota acies fuerit mox confrin-
 gitur. Sic Euriāli verbis Lucretia victa est. Postq̄ enim seduli-
 tatem amantis aperte cognouit: et ipsa dissimulatum patefecit
 amorem: atq̄ his litteris Euriālo se aperuit.

¶ Epistola Lucretiæ.

Non possum tibi amplius aduersari: nec te amplius Euri-
 āle mei amoris expertem habere possum. Uicisti: iamq̄
 sum tua. O me miserā: que tuas suscepi lras. Riminiū mul-
 tis exponenda sum periculis: nisi me tua fides et prudētia iuuet.
 Vide vt serues que scripsisti. In amorem iam tuum venio. Si me

deseris ⁊ crudelis ⁊ proditor ⁊ omnium pessimus es. Facile est
semellam decipere. Sed quanto facilius tanto turpius. Adhuc
res integra est. Si putas me deserendam: dicitis anteq̃ magis
amor ardeat. Nec incipiamus quod postmodum incepisse peni-
teat. Omnium rerum inspiciendus est finis. Ego vt feminarum
est parum video. Tu vir es: te mei ⁊ tui curam habere oportet.
Do me iam tibi: tuamq̃ sequor: fidem. Nec tua esse incipio: nisi
vt sim perpetuo tua. Vale meum p̃sidium: meq̃q̃ ductor vitę.
Post hanc plures epistole misse vtrinq̃ sunt. Nec tam ardentem
Eurialus scripsit: q̃ seruenter Lucretia respondit. Unum iam
vtriusq̃ desiderium erat simul cōueniendi. Sed arduum ac pene
impossibile videbatur omnium oculis Lucretiã obseruantibus
quę nec sola vnq̃ egrediebatur: nec vnq̃ custode carebat. Nec
tam diligenter bouem Junonis Argus custodiuit: q̃ Menelaus
iusserat obseruari Lucretiam. Vitium hoc apud Italos late pa-
tet: feminam suam quasi thesaurum quisq̃ recludit: meo iudi-
cio minus vtiliter. Sunt enim fere huiusmodi mulieres omnes:
vt id potissime cupiant quod maxime denegatur: quę vbi velis
nolunt: vbi nolis cupiunt vltro. Hę si liberas habent habenas:
minus delinquunt. Et inde tam facile est inuitam custodire mu-
lierem q̃ in seruenti sole pulicum greges obseruasse. Nisi suapte
casta sit mulier: frustra maritus nititur apponere seruantes eã.
Sed quis custodiet ipsos custodes? Cauta est ⁊ ab illis incipit
pro. Indomitum animal est mulier: nullisq̃ frenis retinendum
Erat Lucretię spurius frater: huic sepe tabellas cōmiserat Euri-
alo deferendas: ⁊ hunc etiam sui amoris conscium fecerat. Cum
hoc igitur conuenitur: Eurialum vt clam domi suscipiat. Dabi-
tabat hic prope nouercam suam Lucretię matrem: quam Lucre-
tia sepe visitabat: ⁊ ab ea sepius visitabatur. nec enim magno in-
teruallo distabant. Ordo ergo is erat: vt clauso in conclauē Eu-
rialo: postq̃ mater ecclesiasticas auditura cęrimonias exiisset:
Lucretia superueniret tanq̃ matrem domi conuentura. qua nõ
inuenta reditum expectaret: interim vero apud Eurialum esset.

75

Post biduum statutus erat terminus. At hi dies tanquam anni visi sunt amantibus longi: ut bene sperantibus horum producte sunt; male suspirantibus correpte. Sed non arrisit amantium desiderij fortuna. presensit namque insidias mater: atque ut hic dies venit: egressa domum priuignum exclusit. Qui mox Eurialo triste nuntium tulit: cui non magis quam Lucretij fuit molestum. Que postquam detectos cognouit dolos: hac non successit inquit: alia agrediemur via: nec potens erit mater meis obsistere voluptatibus. Pandalus viro affinis erat: quem iam Lucretia fecit archanzorum scium. nec enim poterat ignitus animus quiescere. Significat igitur Eurialo: hunc ut alloquatur: quia fidus sit: et conueniendi viam possit monstrare. At Eurialo non videbatur tutum illi se credere: quem Menelao semper herentem intuebatur: et subesse fallaciam verebatur. Inter deliberandum autem iussus est Eurialus Romam petere: atque cum pontifice maximo de coronatione transigere. Que res tum sibi tum amicis molestissima fuit. Sed oportebat Cesaris imperium ferre. Inter ergo mora duorum mensium sit. Lucretia interim domi manere: fenestras claudere: vestes induere vestes: nusquam erire. Mirantur omnes: nec causam ciues noscere poterant. Quasi ipsa vidua videbatur et tanquam sol defecisset: cuncti se putabant in tenentibus agere. Domestici qui eam sepe incubantem lectulo et nunquam letam videbant egritudine imputabant: et quicquid remediorum afferri poterat perquirebant. Sed nunquam illa vel risit vel thalamum egredi voluit: nisi postquam redire Eurialum: et illi Cesarem obuiam esse cognouit. Tunc enim quasi e graui somno excitata: lugubri veste posita: et ornamentis redimita prioribus: fenestras aperuit: letabundamque illum expectauit. Quam ut Cesar vidit: Ne nega amplius inquit Euriale: detecta res est. Nemo Lucretiam te absente videre potuit: nunc quia redisti aurozam cernimus. Quis enim modus adsit amoris? Legi non potest amor: nec abscondi tuffis. Jocariss mecum ut soles Cesar: et me in risum ducis Eurialus ait. Ego quod hoc sit nescio. Dinnitus equorum tuorum et prolium barbe strepitus tuus

illam forsitan sic excitauit: atq; sic effatus: Lucretiam furtim aspi-
perit: & oculos coniecit in oculos: eaq; post reditum prima con-
luratio fuit. Paucis deinde interiectis diebus: Aisus Euriāli si-
dus comes: dum anxius amici causę fauet: tabernam speculatus
est: quę post Menelāi domum sita in Lucretię cameram retro-
sum habebat intuitum. Cauponem igitur sibi conciliat: specta-
toq; loco Euriālū adducit. Et hac inquit ex fenestra alloqui Lu-
cretiam poteris. Media inter vtrancq; domum cloaca fuit: nec ho-
mini nec soli accessa. Trium vlnarum distantia fenestram Lu-
cretię discriminabat. Hic diu consedit amator: expectans si quis
casus Lucretiam ostenderet: nec deceptus est. Affuit tandē Lu-
cretia. Cuncq; huc atq; illuc respiceret: Quid agis ait Euriālus:
vitę rectrix meę? Quo tendis lumina cor meum? Huc huc dirige
oculos p̄sidium meum. Tuus hic Euriālus est. De me assum
respice. Tu ne hic ades inquit Lucretia o mi Euriāle? Jam te al-
loqui possum: vtinam & amplecti valerem. At istud ait Euriālus
non magno conatu faciam. Scalam huc admouebo: tu observa
thalamum. Amoris nostri gaudium n̄m̄m distulimus. Caue
mi Euriāle: si me vis saluam: fenestra hic ad dexteram est: vici-
nusq; pessimus: nec cauponi credendum est: qui parua pecunia
& te & me perderet. Sed alia incedemus via. Sat est si hinc sermo
ni nostro patet accessus respondit Lucretia. At mihi Euriālus
inquit mors est hęc visio: nisi te semel amplector: meisq; brachijs
teneo mediam. Diu ex hoc loco tractus est sermo: missaq; huic p̄
arundinem sunt munera. Nec Euriālus in donis q̄ Lucretia li-
beralior fuit.

Senit dolum Sosias: secūq; frustra inquit amanti cona-
tibus obsto. Nisi astu provideo & hera peribit: & dom? in-
famīā subibit. Ex his malis satī est vnū auertere. Amet
hera: nihil nocebit si clam fit. Ip̄a p̄ amore cęca est: nec qd agat
satis prospicit. Si non potest custodiri pudicitia: satis est rumo-
rem tollere: ne domus infamis fiat: neue paricidiū p̄mittat. Ad-
ibo & operam p̄bebo meam. Restiti quoad potui: ne cōmitterē

nephas. Id quia non licuit: meū non est curare: vt qđ agitur oec
 cultum sit. Parū enim refert non agere: et sic agere vt nemo sciat.
 Cōmune malum libido est: nec homo est quem pestis hęc nō agi
 tet: et ille castior habet qui cautior agit. Dumq; sic fatur Lucre
 tiam egressam thalamo videt: aggressusq; feminam: Quidnam
 est inquit: qđ nihil amoris mihi cōmunicas? Eurialus nihilomi
 nus tibi dilectus est: et vt clam ames: vide cui des fidem. Prim?
 sapientię gradus est: non amare. Secundus: vt sic ames ne palā
 fiat. Sola hęc sine internuntio facere non potes. Quanta mihi
 apud te sit fides longo iam tempore didicisti. si quid mihi com
 mittere vis: iube. Mibi maxima cura est ne amor iste detegat: et
 tu penam luas: et vir omniū oblocutiōes ferat. Ad hęc Lucretia:
 sic est vt ais Sosia inquit: et tibi magnā habeo fidez: sed tu visus
 es nescio quomodo negligens: et meis aduersus desiderijs. nunc
 quia sponte te offers: vt ar obsequijs tuis: nec abs te decipi time
 bo. Tu scis quantum ardeo. diu ferre non possum hanc flammā
 Iuuā me vt simul esse possumus. Eurialus amore lāgnet: et ego
 morior. Nil peius est qđ obstare cupiditati nostrę. Si semel inui
 cem cōuenerimus: tempātius amabimus: et tectus erit amor nř.
 Uade igitur: Eurialoq; viam vnicā me accedendī dicitō. Si ab
 hinc quatriduo dum rustici frumentum afferunt vectoris perso
 nam induat: opertusq; sacco triticum per scalas in horreū ferat.
 Tu te scis thalamū meū ad scalas habere ostium: atq; oīa Euri
 alo dicitō. Dic diē manebo: et dum erit tempus sola in cubili ero.
 Ipse ostium impellat dum solus sit: et ad me ingrediat. Sosias
 qđuis arduū facinus esset: maiora tñ veritus mala prouinciam
 suscipit: Eurialoq; inuento cuncta ex ordine nuntiat: que ille iu
 dicans leuia libenter amplectit: seq; imperatis accingit: nec ali
 ud queritur qđ nimsiam moram. O insensatum pectus amantis.
 O mentem cęcam. O animū audacem: corq; intrepidum. Quid
 est tam nimsiū quod tibi non paruū videatur? Quid tam ardu
 um quod planum non eximes? Quid tam clausum qđ tibi non
 sit apertum? Tu omne discrīmen paruū facis. Tu nihil difficile

censes. Inanis est apud te omnis custodia maritorum. Nullę te
leges tenent: nulli metus: nulli pudori obnoxius es. Omnis la-
bor tibi est ludus. Tibi nil obstat vsquam. O rerum amor do-
mitor omnium. Tu virum primatem Cęsari acceptissimum: diui-
tiji affluentem: erate maturum: imbutum litteris: prudentia cla-
rum cōperducis: vt posita purpura saccum induat: vultum fu-
co tegat: seruus ex domino fiat. Et qui nutritus in delitijs fue-
rat: iam humeros gestandis oneribus aptet: seq; publicum baiu-
lum mercede locet. O rem mirandam penęq; incredibilem. Vir-
rum alioquin consilio grauissimum: inter cateruas vectorum
cernere: atq; in colluuię illaq; fece hominum contubernium ha-
buisse. Quis transformationem querat maiorę? Hoc est quod
Quidius methamorphoseon vult: dum fieri ex hominibus aut
bestias scribit: aut lapides: aut plantas. Hoc etiā ꝛ poetarum
eximius Maro sensit: dum Cirthes amatores in terga ferarum
verti cantauit. Nam ita est: ex amoris flamma sic mens hominis
alienatur: vt parum a bestijs differat. Linqvens croceum tita-
nis auro cubile: iam diem referebat optatum: morq; suum re-
bus colorem apollo reddens: expectantem recreat Eurialum:
qui tunc se fortunatum beatumq; sensit: cum admixtum se vili-
bus seruis: nulli noscendum vidit. Pergit igitur: ingressusq; Lu-
cretię domum frumento se onerauit. positosq; in horreum tritico
vltimus descendentiū fuit. Atq; vt erat perdoctus ostium ma-
ritalis thalami quod in medio scalarum clausum videbatur im-
pellit: seq; intro recepit. Et reclusis foribus solam Lucretiam se-
rico intentam vidit. Atq; accedens propius: Salue mi anime in-
quit: Salue vnicum vitę presidium spesq; meę. Nunc te solam of-
fendi. Nunc quod semper optaui semotis arbitris te amplectar.
Nullus iam paries: nulla distantia meis obstabit oculis. Lucre-
tia quis ordinem ipsa dedisset: primo cōgressu stupuit: nec Eu-
rialum sed spiritum putabat se videre: vt quę virum tantum ad
ea pericula iturum sibi non suadebat. Et vbi inter amplexus et

oscula suum cognouit **Eurialum**: Tu ne es inquit paupercule?
 Tu ne hic ades **Euriale**? Et rubro per genas colore fuso: comple
 ra est artius hominem: et media fronte conspicatur. Morq; repe
 tens sermonem: Deu quanto ait te discrimini subiecisti. Quid
 amplius dicam? Jam me tibi charissimam scio. Jam tui amoris
 feci periculum. Sed neq; tu me aliam inuenies. **Dij** tamen fata
 secudent: et amoris nostro prosperum euentum dent. Dum spiri
 tus hos regit artus: p̄ter te nemo **Lucretiæ** potens erit. Nec
 maritus quidem: si maritum rite appello: qui mihi inuite datus
 est: et in quem animus nunq̄ consensit meus. Sed age mea volu
 ptas: meum delictum: abijce saccum hunc: teq; mihi vt es osten
 de. Erue vectoris speciem. Hos funes missos face. **Eurialum** me
 videre concedito. Jam ille depositis sordibus ostro fulgebat et
 auro: et amoris in officium pronus ibat. Tum **Sofias** ante ostiũ
 pulsitans: Cauete inquit amantes: nescio quid rerum querens
Menelaus huc festinat. Legite furta vestra: dolisq; virum fal
 lire. A hil est q̄ egredi putetis. Tum **Lucretia**: Latibulum in
 quit paruum sub strato est: illic pretiosæ res sunt. Scis tibi quid
 scripserim. Si te mecum existente vir aduentaret: ingredi huc.
Tutus hic tenebris eris. Acq; te moueris: neq; screatum deder
 ris. **Anceps** quid agat **Eurialus**: mulieris imperium subit. Illa
 foribus patefactis ad sericum redit. Tum **Menelaus** et vna **Her
 tus** assunt: circographa nonnulla ad rempublicam pertinentia
 quesituri. Quæ postq̄ nullis sunt inuenta scrinijs: In latibulo
 nostro inquit **Menelaus** forsitan erunt. **J** **Lucretia** lumenq; af
 fer: huc intrus querendum est. His exterritus **Eurialus** vocibus
 exanguis fressiamq; odisse **Lucretiam** inceptit: atq; inter se: Deu
 me fatuum inquit. Quis me huc venire compulit: nisi mea le
 uitas? Aunc depiebensus sum: Aunc infamis fio: Aunc **Cer
 sariæ** gratiam perdo. Quid gratiam? Utinam vita mea super
 sit. Quis me hinc viuum eripiet? Emori certum est. O me var
 num et stultorum omnium stultissimum. In hanc sententiam
 volens cecidi. Quid hęc amoris gaudia: si tanti emiuntur?

Breuis illa voluptas est: dolores longissimi. O si nos hæc pro re
gno celorum subiremus. Mira est hominum inscitia. labores bre-
ues nolumus pro longissimis tolerare gaudijs. amoris causa cu-
ius lætitia fumo comparari potest: infinitis nos obiectamus an-
gustijs. Ecce me ipsum. Jam ego exemplum: iam fabula omniuz
ero: nec quis exitus pateat scio. Hinc si me deorum quispiam tra-
derit: nusquam me rursus amor illaqueabit. O deus eripe me hinc.
Parce iuuentuti meæ. Noli meas metiri ignozantias. Reserua me
vt horum delictorum penitentiam agam. Non me amavit Lu-
cretia: sed quasi ceruum in casses voluit deprehendere. Ecce ve-
nit dies meus. Audieram ego sæpe mulierum fallacias: nec decli-
nare sciu. At si nunc euasero: nulla me vnquam mulierum lingua
deludet. Sed nec Lucretia minoribus urgebatur molestijs: que
non solum suis: sed amantis quoque saluti timebat. At vt est in pe-
riculis subitanis: mulierum quam virozum promptius ingenium:
excogitato remedio: Age inquit mi vir: cistella illic super fene-
stra est vbi te meminimus monumenta nonnulla recondisse. videar-
mus an illic cirographa sint inclusa: subitoque decurrens tanquam
vellet aperire cistellam: latenter illam deorsum impulit: et quasi
casu cecidisset: Proch mi vir ait: adesto ne quid damni sentia-
mus: cistella ex fenestria decidit: perge ortus: ne iocalia vel scri-
pturæ dispareant. Ite ambo: quid statis? Ego hinc ne quis furtum
faciat oculis obseruabo. Vide audaciam mulieris: nunc et scimi-
nis credito. Nemo tam oculatus est vt falli non possit. Is dum
tarat non fuit illusus quem coniunx fallere non tentauit. Plus for-
tuna quam ingenio sumus felices. Notus hoc facto Menelaus Ber-
tusque vna repente in viculum se precipitant. Domus Etrusco mo-
re altior fuit: multi que gradus descendendi erant. Hinc datum est
Eurialo spatium mutandi locum: qui ex monitu Lucretiæ in no-
uas latebras se recepit. Illi collectis iocalibus atque scripturis:
quia cirographa quibus opus erat non repererant: ad scriinia iu-
cta que latuerat Eurialus transeunt: ibique voti sui compotes facti
consalutata Lucretia recesserunt. Illa obducto foribus pessulo

Eri mi Curiale : eri mi anime inquit. Veni gaudiorum summa
 meorum. Veni fons delectationum mearum: scaturigo letitię: fa
 uum mellis. Veni dulcedo incomparabilis mea. Jam tuta sunt
 omnia. Jam nostris sermonibus liber campus patet. Jam locus
 est amplexibus tutus. Aduersari osculis nostris fortuna voluit.
 sed aspiciunt dij nostrum amorem: nec tam fidos amantes dese
 rere voluerunt. Veni iam meas in vlnas. nihil est quod amplius
 vereare: meum lilium: rosarumq; cumulus. Quid stas? Quid ti
 mes? Tua hic sum Lucretia. Quid cunctaris Lucretiam ample
 rari? Curialus vir tandem formidine posita sese recepit: comple
 rusq; mulierem: nunq̄ me inquit tantus inuasit timor. Sed di
 gna tu es cuius causa talia tolerentur: nec isthęc oscula 7 tā dul
 ces amplexus obuēire cuiuspiam gratis debent. Nec ego vt verū
 fatear: satis emi tantum bonum. Si post mortem rursus viuere
 possem: teq; perfrui: emozi millies vellem: si hoc pretio tui pose
 sent amplexus coemi. O mea felicitas. O mea beatitudo. Usq; sum
 video: an ita est steneo te: an somnis illudo: vanis? Tu certe hic
 es. Ego te habeo. Erat Lucretia leui vestita palla: que membris
 absq; ruga hęrebat: nec vel pectus vel clunes mentiebatur. Ut
 erant artus sic se ostendebant. Gulę candor nivalis. Oculorum
 lumen tanq̄ solis iubar. Intuitus letus. Facies alacris. Genę
 veluti lilia purpureis mirta rosis. Risus in ore suavis atq; mo
 destus. Pectus amplū. Papillę quasi duo punica poma ex utroq;
 latere tumescebant: pruritusq; palpitanter mouebant. Non po
 tuit Curialus vltra stimulum cohibere: sed oblitus timoris: mo
 destiam quoq; ab se repulit: aggressusq; seminam: Jam inquit
 fructum sumamus amoris: remq; verbis iungebat. Obstabat
 mulier: curamq; sibi honestatis 7 fame fore dicebat: nec aliud
 eius amorem q̄ verba 7 oscula poscere. Ad que subidens Euri
 alus: Aut scitum est inquit me huc venisse: aut nescitum. Si sci
 tum: nemo est qui non cętera suspicetur. Et stultum est infami
 am sine re subire. Si nescitum: 7 hoc quoq; sciet nullus. Hoc pi
 gnus amoris est: Emozi prius q̄ caream. Ab scelus est inquit

Lucretia. Scelus est inquit Curialus bonis non uti cum possis
At ego occasionem tibi concessam: tum quesitam: tum optatā
amitterem: Acceptaq; mulieris veste pugnātem feminam que
vincere nolebat absq; negotio vlcit. Nec veneris fatietatem ut
cognita Damonī Thamar peperit: sed maiorē sitim excitavit
amoris. Demor tandem criminis Curialus: postq; vini cibiq;
paulisper hausit: repugnante Lucretia recessit. Nec sinistra quis
piam suspicatus est: quia vnus ex baiulis putabatur. Admiraba-
tur seipsum Curialus dum viam pergeret: secumq; o si nūc inge-
tū obuiam tibi se daret Cēsar: meq; agnosceret: quam illi habitus
hic suspicionem faceret: q̄ me rideret. Fabula omnibus essem: et
illi locus. Nunq; me missum faceret: donec sciret omnia. Dicens
dum esset quid tibi hęc rustica vestis vellet. Sed fingerem: non
hanc sed aliam me dicerem adijisse matronam. Nam et ipse hanc
amat. Nec ex vsu est meum tibi amorē patere. Lucretiam nunq;
proderem: que me suscepit seruauitq;. Dum sic loquitur: Nisum:
Abatem: Polimūq; cernit: eosq; preit. Nec prius ab his cogni-
tus est q̄ domi fuit: vbi positis saccis p̄textaq; sumpta rerum
pandit euentum. Dumq; quis timor: quod gaudium intercessit
memoriter narrat: nunc timēti similis: nunc exultanti sit. Inter
timendum autem: Deu me stultum inquit: femine meum cōmissi
caput. Non sic me pater admonuit: dum me nullius femine fidē
sequi debere dicebat. Ille feminam animal esse dicebat: indomi-
tum: infidum: mutabile: crudele: mille passiōibus deditum. Ego
paternę imemor disciplinę vitam meā mulierculę tradidi. Quid
si me frumento oneratus aliquis agnouisset: quod dedecus: que
nam infamia tibi et meis posteris euenisset. Alienum me Cēsar
fecisset: tanq; leuem et insanum potuisset me p̄ternere. Quid si
me vir dum scrinia versat latentem inuenisset. Seua est lex iulia
mechis. Erigit tamē dolor mariti maiores penas q̄ lex iulia cō-
cesserit. Necat hic ferro: necat ille cruentis verberibus: quosdā
mechos et mugulis necat. Sed putemus virū pepercisse vitę meę
Nonne me in vincula coniecisset: aut infamē Cēsari tradidisset.

Dicamus et illius me man⁹ effugere potuisse: quia inermis erat: mibiq; fidus ensis h⁹erebat lateri. At vir comitatus erat: et arma ex pariete pendebant captu facilia. In domo longus famulorum ordo. Clamores mox inualuissent: et ostia fuissent clausa. Tum de me supplicium sumptum fuisset. Deu dementem me. Nulla me prudentia liberauit hoc discrimine: sed casus tantum. Quid casus: immo et promptum ingenium Lucreti⁹. O fidam femina. O matricem prudentem. O insignem et nobilissimum amorem. Cur me tibi non credam? Cur tuam non sequar fidem? Nolle mihi si assint ceruices: omnes tibi committam. Tu fidelis es: tu cauta: tu prudens: scis amare et amantem tueri. Quis tam cito excogitare potuisset viam: qua me querentes auerteret: ut tu ipsa cogitasti. Tu mihi hanc vitam seruasti: eandem tibi deuoueo. Non meum sed tuum est quod spiro. Non erit mihi durum perdere propter te: quod per te teneo. Tu vite mee ius habes: tu necis imperium. O candidum pectus. O dulcem linguam. O suaves oculos. O ingenium velox. O membra marmorea: succiq; plena. quoniam ego vos reuisam: quando iterum corallina labia mordebo: quando tremulam linguam oris meo inurmutantem: denuo sentiam? Papillas ne unquam illas retractabo? parum est Achates quod in hac muliere vidisti. Quo propeior est femina eo formosior est. Uti nam una mecum fuisses. Non tam Candialis regis Libye formosa vxor fuit quam ista est. Non miro illum voluisse nudam conjugem socio demonstrare: ut plenius sumeret gaudium. Ego quoque itidem facerem: si facultas esset: Lucretiam tibi nudam ostenderem. Aliter autem nec tibi effari quanta sit eius pulchritudo possum: nec tu quam solidum quamque plenum meum fuerit gaudium potes considerare. Sed congaude tu mihi: quia maior fuerit voluptas mea quam verbis queat exponi. Sic Eurialus cum Achate. Nec pauciora secum Lucretia dicebat. Cuius tamen tanto minor letitia fuit: quo taciturnior. Alijs fidem non habuit: ut rem posset referre. Solus non audebat prope verecundia totum narrare.

Pacorus interea Pannonius eques domo nobilis qui Cæsarem sequebatur: ardere Lucretiam cepit. Et quia famosus erat: redamari putabat: solamque femine pudicitiam obstare sibi rebatur. Illa sicut mos est nostris dominabus: oēs vultu blando intuebatur. Ars est sine deceptio potius: ne verus amor palam fiat. Insanit Pacorus: nec consolari potest: ni Lucretie mentem persentiat. Solent matrones Senenses ad primū lapidem sacellū diuę Marię quę in Bethleem nūcupant sepius visitare. Huc Lucretia duabus comitata virginibus et anu quadam proficiscebatur. Sequitur Pacorus: violamque in manu gestans deauratis folijs: in cuius collo epistolam amatoriam subtilibus inscriptā membranīs absconderat. Nec mirere. Tradidit enim Cicero Iliadem orationem ita subtiliter scriptam sibi ostensam fuisse: vt testa nucis clauderet. Offert violam Lucretie: sequę commendat Pacorus. Respuit donum Lucretia. Instat Pannonius magnis precibus. Tum anus: Recipe inquit vera donatū florē: quid times vbi nullum periculum: parua res est qua potes hęc militem placare. Secuta est Lucretia anilem suasionem: violamque suscepit: parumque vltra progressa: violam alteri ex virginibus tradidit. Nec diu post obuiam facti sunt duo studentes: qui virgunculam vt sibi florē traderet non magno negotio induxerūt. Apertę violę stipite: carmen amatorium inuenerunt. Solebat hoc hominū genus pergratū esse nostris matronis. Sed postquę Cæsaris curia Senas venit: irrideri: despici: et haberi odio cepit. quia plus armorū strepitus quę litterarum lepor nostras feminas oblectabat. Hinc grandis liuor et similtas ingens erat: quęrebantque toge vias omnes quibus nocerent sagis. Ut ergo inde dolus patuit: ad Menelaum moritur: epistolamque vt legat rogatur. Ille mestus domū pergīt: vxorem increpat: domūque clamoribus implet. Negat se ream vxor: remque gestam exponit: et an? adducit testimonium. Itur ad Cæsarem: fit quęrela. Vocat Pacorus. Is crimen fatetur: petensque veniam: nunquę se posthac Lucretiā veraturum iureiurando confirmat: sciens tñ Iouem non irasci:

sed arridere periurijs amantum. Sterilem flammam ut magis p/
 hibitus erat eo diligentius sequebatur. Venit hyems: que exclu/
 sis alijs ventis solum boream admittebat. Cadunt e celo nives.
 Soluitur in ludum ciuitas. Jactant matrone in vicos: iuuenes
 in fenestras niuem. Hinc nactus occasionem Pacorus: epistolaz
 alteram cera includit: cęramq; niue cingit: factaq; pila in fene/
 stram Lucretię facit. Quis non omnia regi fortuna dicat? Quis
 non fauo: abilem eius cupiat statum fati. Plus enim valet vera
 benigni: q̄ si te Veneris cōmendet epistola marti. Dicunt qui/
 dam nil esse quod in sapiente queat fortuna. Hoc ego his sapien/
 tibus concedo qui sola virtute gaudent: qui ⁊ pauperes: ⁊ egro/
 ti: ⁊ in thauro Phalaris clausi: vitam se credunt possidere bea/
 tam. qualem nullum adhuc vel vidi: vel fuisse putarim. Com/
 munis hominum vita fauoribus fortunę iudiget. Hęc quos vult
 eleuat: ⁊ quos vult deprimat. Quis Pacorum perdidit: nisi fortu/
 na? Nonne prudentis consilij fuit in nodis violę clausisse tabel/
 las: ⁊ nunc beneficio niuis epistolam transmississe? Dicit aliquis
 fieri cautius potuisse. Quod si hoc consilium fortuna iunisset: ⁊ cau/
 tus hic ⁊ prudentissimus iudicatus fuisset. Sed obstans fatum:
 pilam ex Lucretię manibus lapsam apud ignem durit: vbi solu/
 tis calore niuibz: liquefactaq; cera tabellas manifestauit. quas
 tum vetulę que se calefaciebant: tum Menelaus qui aderat perle/
 gerunt: nouasq; lites excitauit: quas Pacorus non excusatione
 sed fuga vitauit. Hic amor ex vsu venit Eurialo. Nam dum vir
 ingressus ⁊ actus Pacori speculatur: insidijs Euriali locum fa/
 cit. Verumq; est quod dici solet: non facile custodiri quod a plu/
 ribus impugnatur. Expectabant amantes post primum concu/
 bitum secundas nuptias. Viculus inter edes Lucretię atq; vicu/
 ni perarctus erat: per quem pedibus in vtrunq; parietem porre/
 ctis: in fenestram Lucretię haud difficilis p̄bebaturs ascensus.
 Sed hic ascendere solum noctu licebat. Menelao petendum rus/
 erat: ibiq; pernoctandum. qui dies ab amantibus tanq; saturna/
 liorum expectabatur. fit recessus. Mutatis Eurialus vestibus

in viculum se recepit. Stabulum illic Menelaus habebat: quod
Eurialus docente Sosia ingressus est: ibiq; noctem manens, sub
feno latebat. Tum ecce Dromo qui erat Menelai secundus fa-
mulus: equis prepositus: impleturus presepia: fenum ex Euriali
latere suscipit: eratq; amplius suscepturus: ac Eurialum furca p-
cussurus: nisi Sosias obuiasset. Qui vt discrimen agnouit: Da
mibi hanc operam ait frater bone. Ego pabulum equis prebebo.
Tu interea loci vide an nobis cena instructa sit. Gaudendum
est dum herus abest. Melius est nobis cum domina q̄ cum illo.
Hęc iocunda est ⁊ perliberalis. Ille iracundus clamorosus aua-
rus difficilis. Nunq̄ nobis bene est dum ille adest. Vides ne v̄
tres nostros q̄ iniquo castigat medio: qui semper esurit vt nos
fame cruciet. Nec finit muscida frustra cereui panis consumi:
sed hesternum muncial seruat in mensam: vniuscq; cenę filuros ⁊
anguillas salsas in alteram differt: ⁊ numerata fila sectini porri
ne quid tangamus signata recludit. Miser qui per hęc tormen-
ta querit diuitias. Nam quid stultius q̄ viuere pauperem vt lo-
cuples moriariis. Quanto melius hera quę non contenta vitu-
lis nos pascere ⁊ teneris hędis: gallinas quoq; turdosq; minis-
trat: ⁊ vini copiam melioris. Dromo cura vt q̄ vncta popina
sit. Istud inquit Dromo curę habebō: ⁊ mensar potius q̄ equos
fricabo. Verum ego hodie in rus deduri: q̄ sibi male succedat.
Nunq̄ mibi verbum dixit: nisi vesperi cum me remisit et equos.
renuntiarq; domine iussit: non se rediturum hac nocte. Laudo
te Sosia: qui tandem odisse cepisti domini mores. Ego iam mu-
tassē dominum: nisi me domina matutinis retinuisset offellis
Nihil dormiendum est hac nocte. Bibamus roremusq; donec ve-
niat dies. Non tantum per mensem lucrabitur herus: quantum
nos vna cena consumemus. Audiebat hęc Eurialus libens:
tametsi mores seruorum notabat: ⁊ idem sibi fieri non dubitaret
Et cum Dromo abisset: surgens Eurialus: O q̄ inquit beatam
noctem Sosia tuo beneficio sum habiturus: qui me huc duxit: et

ne patefierem probè curasti. Vir bonus es: meritoq; te amo: nec
 tibi non gratus inueniar. Aderat hora p̄scripta lētus Eurialus:
 quibus duobus perfunctus discriminibus murum ascendit.
 Ad apertam fenestram subintrat. Lucretiam iuxta foculum se-
 dentem paratisq; obsequijs expectantem reperit. Illa vt aman-
 tem agnouit: assurgens medium complexa est. fiunt blanditię.
 Dantur oscula. Itur in venerem tensis velis: fessamq; nauigio
 cytharam nunc ceres reficit | nunc bachus. Deu q̄breues volu-
 ptates sunt: q̄ longe sollicitudines. Vir horam Eurialus lētam
 habuerat: cum ecce Sosiam qui reditum Menelai nuntiat gau-
 diumq; perturbat. Timet Eurialus fugere studet. Lucretia mē-
 tis absconditis obuiam viro pergit: reuersumq; salutat. Et o mi
 vir inquit q̄ bene redisti. Nam ego te iam villicum rusticatum
 rebar. Quid tu tamen ruri tam diu? Cave ne quid olfaciam. Cur
 non domi manes? Quid me contristari tua absentia studeas? Sē-
 per dum abes timeo tibi. Tu ne quam ardeas formido: vt sunt
 infidi vrozibus suis viri. Quo metu si vis me soluere: nunq̄ for-
 ris dormias. Nec enim sine te nox est mihi vlla iocunda. Sed cę-
 na hic iam: post cubatum ibimus. Erant tum in aula vbi fami-
 lia prandere solet: ibiq; virum detinere Lucretia nitebatur: do-
 nec Eurialus abundi spatium suscepisset: cui necessaria est mozu
 la quedam. Menelaus aut foris cęnatus erat: seq; in thalamū re-
 cipere festinabat. Tum Lucretia: parū me amas inquit: cur non
 potius domi apud me cęnasti? Ego quia tu aberas: nec comedī
 hodie nec bibi quicq;. Venerunt tñ villici ex Rosalia nescio quid
 vini portātes: optimū esse ferebāt Trebeianū. Ego p̄ mēstitia
 nihil gustavi. Nunc qm̄ ades: eamus si placet in cellariū introi-
 sum: gustemusq; vinū: si vt illi dixerūt tā suauissimū sit. Hisq; di-
 ctis: laternā dextera: virū sinistra manu recepit: 7 ī infimū penu-
 descendit: tāq; diu nūc hūc | nūc illū cadū terebrauit: ac cū viro po-
 tizauit: donec Eurialū putauit abisse: ac ita demū ad īgratos hi-
 mēnos cū viro trāsiiuit. Eurial⁹ intēpesta nocte domū repetijt.

Sequenti luce: siue q̄ sic expeditabat camerę siue suspitio mala fu-
it: fenestram Menelaus obstruxit. Credo vt sunt cōciues nostri
in cōiecturis acuti: suspitionumq; pleni: timuisse Menelaum lo-
ci cōmoditatem: vtq; parum fidebat vrozī occasiōem demere vo-
luisse. Nam etsi nihil conscius erat illi: veratam tamen fēminam
multisq; dietim tentatam precibus non ignorabat. Et animum
cognoscebat mulieris instabilem: cuius tot sunt volūtates quot
in arboribus folia. Sexus enim femineus nouitatis est avidus:
raroz; virum amat cuius copiam habet. Sequebatur ergo viam
maritorum promulgatam: quorum opinio est: infortunium bo-
nis excludi custodijs. Crepta est huic cōueniendi facultas. Nec
mittendis litteris permissa libertas est. Nam ꝛ cauponem qui
post edes Lucretię vinariam tabernam conduxerat: ex qua sole-
bat Eurialus affari Lucretiam: ac litteras per arundinem mitta-
tere: sicuti Menelaus suasit: magistrat⁹ expulit. Restabat solus
oculoꝝ intuitus: nutuq; tantum se consultabant amantes. Neq;
istac amoris extrema linea cōmode perfrui poterāt. Erat ingens
dolor: vterq; cruciatus morti similis: quia nec amoris poterant
obliuisci: nec in eo perseverare. Dum sic anxius Eurialus quid
consilij capiat meditatur: venit in mentem Lucretię monitum:
quod de Pādalo scripserat Menelai sobriino: peritolsq; medicos
imitatus: quibus mos est in periculosis cōgritudinibus anceps
adhibere medicamentum: ꝛ vltima potius experiri: q̄ sine cura
morbum relinquere. Aggredi Pandalum statuit: remediumq;
suscipere quod ante refutarat. Huic igitur accersito ꝛ in penitio-
rem partem domus vocato: Sede inquit amice: rem grandem ti-
bi dicturus sum indigentem his quas in te scio sitas: diligentia
fide ꝛ taciturnitate. Volo iam dudum hęc tibi dixisse: sed non
eras mihi adhuc plene cognitus. Hunc ꝛ te nosco: ꝛ quia proba-
te fidei es amo ꝛ obseruo. Q̄ si aliud de te non scirem: satis est
quia omnes tui concines te laudant: tum comites mei: quibus
cum amicitiam conflauisti: ꝛ qui sis: ꝛ quanti pendendus me cer-

tum fecere. Ex quibus te cupere meam beniuolentiam didici. Cuius iam te facio participem: quia non minus illa es dignus quam ego sum tua. Nunc quid velim: quoniam inter amicos res agit: paucis exponam. Tu scis mortale genus quam in amorem sit primum. Seu virtutis est seu vitij late patet ista calamitas. Nec cor est si modo carneum est: quod amoris non aliquando sentiat stimulos. Scis quia nec sanctissimum David: nec sapientissimum Salomonem: nec Sampsonem fortissimum ista passio dimisit immunem. Incensi preterea pectoris et amoris improbi ea natura est: ut si quis prohibeatur magis ardeat. Nulla re magis ista curatur pestis quam dilecti copia. Fuerunt plures tum viri tum mulieres: tam nostra quam maiorum nostrorum memoria: quibus inbitio durissime necis fuit occasio. Contra vero plures nouimus qui post concubitum et amplexus passim concessos: mox furere desinerunt. Nihil consultius est postquam amor ossibus hsesit quam furori cedere. Nam qui aduersus tempestatem nititur: sepe naufragium facit. Et qui obtemperat procellis superat. Hec ideo dixi: quia te scire amorem meum volo: et quid mei causa sis facturum. Tibi quod emolumentum hinc sit oriturum non tacebo: quia iam mei cordis alteram te reputo partem. Ego Lucretiam diligo: neque hoc mihi Pandale mea culpa est factum: sed regente fortuna: in cuius manu est quem colimus orbis. Mibi non erant noti mores vestri: nec huius urbis consuetudines noxam. Putabam ego feminas vestras quod oculis monstrant in corde sentire. Hinc deceptus sum. Credidi namque amatum me Lucretiam fore: dum me lumbinibus intuebatur placidis: cepique contra diligere. Nec tam elegantem dominam dignam putavi: cui rices non redderent amoris. Non dum te noxam vel tuum genus. Humani putans amari. Quis enim tam sareus est aut ferreus: qui non amet amatus. Sed postquam fraudes noui: meque dolis irretitum: ne meus sterilis esset amor: nisus sum omnibus artibus illam incedere: ut par pari referretur. Erdere namque nihilque vtere: tum rubor erat: tum anxietas.

anîmî: quę me die noctuq; mirum in modum cruciabat: ac adeo
introsus vt egredi nullo pacto valeret. factum est igitur vt me
continuante par sit amor amboꝝ. Illa incensa est: ego ardeo.
Ambo perimus: nisi tu sis adiumento. Vir custodit ⁊ frater. Ad
tam vellus aureum peruigil draco seruabat: nec aditū horti Cer
berus: q̄ ista diligenter recluditur. Non ego familiam vestram
scio: quia nobiles estis inter primos: vrbis: diuites: potentes:
amati. Utinam nunq̄ nouissem hęc feminam. Sed quis est qui
possit resistere satis? Non elegi hanc: sed casus dedit amandam.
Sic se res habet. Lectus adhuc amor est. Sed nisi bene tegatur:
magnum aliquid / quod superi auertant / malum pariet. Possẽ
ego forsitan me compescere: si hinc abirem. Quod quanq̄ esset
mibi grauissimū: facerem tamen vestrę familię gratia: si hoc pu
tarem ex vsu. Nosco illiꝝ furorem: Aut me sequeretur: aut manere
coacta manus sibi consciret: quod esset dedecus perpetuū ves
trę domus. Quia igitur te volebam: teq; vocauî: nostri causa est:
vt obuuiemus his malis. Nec alia via est: nisi vt amoris nostri
aurigam te præbeas: curesq; vt bene dissimulatus ignis non fiat
apertus. Ego me tibi cõmendo: do: deuoueo. Obsequere nostro
furoꝝ: ne dum oppugnatur magis incēdatur. Cura vt simul cõ
uenire possimus: quo facto: mox humiliabitur ardor: tolerabili
orq; reddetur. Tute scis aditus domus. Scis quando vir abest.
Scis quando valeas introducere. Frater viri aduertendus est:
qui est ad has res nimum perspiciat. Lucretiamq; tanq̄ locum
germani teneat magna cura custodit. Inuersaq; Lucretię ver
ba: auersas ceruices: gemitus: screatus: tussim: risus attente cõ
siderat. Hunc eludere sententia est: nec sine te fieri potest. Assis
ergo: ⁊ quando abfuturus sit vir me instrue: remanentemq; fra
trem diuerte: ne custos affixus Lucretię sit: neue custodes adhi
beat alios. Tibi credit: ⁊ quod dii farint hanc fortasse p̄uinciaz
tibi cõmitteret: quam si susceperis: ⁊ me iuueris vt spero: iuanda
res est. Poteris enim me clam dum ceteri dormiēt intromittere:

⁊ amorem linire furentem. Ex his quot emergāt vtilitates arbi-
 troz te p tua prudētia palam cernere. Seruabis nanq; in primis
 bonozē dom?: amorē tegens: qui nō posset absq; vīa infamia ma-
 nifestari. Sobriā tuam in vīta tenebis. Menelao vrozem custo-
 dies: cui non tam obest vna nox mihi concessa nescijs oibus: q̄
 si sciēte populo illam perdiderit me sequentem. Aupta Senato-
 ri Romano secuta est Ippia ludum Apharon ⁊ Ailum. famosaq;
 menia Lagi. Quid si me domi nobilem atq; potentē Lucretia se
 qui statuat: quod dedecus vestri generis: quis populi risus: quē
 nedum vestra sed totius ciuitatis infamia! Diceret forsitan ali-
 quis: absumenda potius ferro: aut extinguenda venenis est mu-
 lier: q̄ id agat. Sed ve illi qui se humano sanguine polluit: ⁊ ma-
 iori scelere vindicat minus. Non augenda sunt mala: sed minu-
 enda. Nos hoc scimus ex duobus bonis melius eligendum: aut
 ex malo ⁊ bono quod sit bonum: sed ex malis duobus qd minus
 obfit. Ois vīa periculi plena est. Sed hęc q̄ monstro minus ha-
 bet discriminis: per quam neduz tuo sanguini consulēs: sed etiā
 mihi proderis: qui pene insanio: duz mei causa Lucretiam video
 cruciari: cui potius odio esse vellem q̄ te rogare. Sed hic sum?:
 eo deducta res est: vt nisi tuis artibus: tua cura: ingenio: atq; sol-
 licitudine nauis regatur: nulla salutis spes maneat. Iuua igit̄
 ⁊ illam ⁊ me: tuāq; domū absq; nota conserua. Nec me putes in-
 gratū. Scis apud Cesarem quātū sum: quicquid petieris impetra-
 tum tibi efficiā. Et hoc ante oīa polliceor: doq; fidem: Palatinū
 te comitem futurū: oēmq; tuā posteritatē hoc titulo gauisuram.
 Ego tibi Lucretiā: meq; ⁊ nostrū amorē: ⁊ famā nostrā: ⁊ tui ge-
 neris decus cōmitto: tuq; mōdo fidei. Tu arbiter es: oīa hęc in
 te sita sunt. Vide quid agas. ⁊ seruare potes ista ⁊ perdere.

S Ubisite bis auditis Pandalus: factaq; morula: Ao: ā hęc
 Euriale dixit: ⁊ vtinam nō accidissent. Sed eum in locum
 sicut abs te dictū est res redijt: vt necesse sit me quod iu-
 bes efficere: nisi ⁊ nostrū genus affici contumelijs: ⁊ scandalum

ingens cupſam eroziri. Ardet mulier ſicut dicti: ⁊ impotens ſuſ
eſt. Niſi occurro ferro ſe fodiet: aut ex feneftris ſe dabit precipitē.
Nec vitę iam ſibi nec honozis eſt cura. Ipſa mihi ſuū ardozē pate
fecit. Reſtiti: increpauī: lenire flammā ſtuduī. Nihil proſeci. Oīa
propter te paruifacit. Nihil ſine te curat. Tu illi in mente ſemp
ſedes. Te petit: te deſiderat: te ſolum cogitat. Sepe me vocitās:
Audi precor. Curiale dixit. Sic mulier ex amore mutata eſt: vt iā
non eadem videatur. Deu pietas: heu dolor. Nulla prius in vrbe
tota vel caſtior: vel prudentior. Lucretia fuit. Mira res: ſi tan
tum iuris natura dedit amozi in mentes humanas. Meden
dum eſt huic egritudinī. Nec alia cura eſt: niſi quam tu mon
ſtraſti. Accingam me huic operi: teq; dum tempus erit cōmone
faciam. Nec ex te gratiam quero: quia nō eſt officiū boni viri: cuꝝ
is nihil promereat: gratiā poſcere. Ego vt vitem infamiam no
ſtre imminentem familieꝝ/hoc ago: nec ſum premiandus. At enim
Curialus inquit: ego vel ſic tibi gratiā habeo: ⁊ creari te comitē
vt dictum eſt faciam: modo tu dignitatem iſtam nō ſpernas. Aō
ſperno inquit Pandalus: ſed ne hinc proſecta ſit volo. Si ventu
ra eſt: libere veniat. Nihil ego ꝓditionale facio. Si potuiſſet hoc
te neſciente fieri mea vt opera apud Lucretiā eſſes: libentius id
egiſſem. Vale. Et tu vale retulit Curialus. Poſtq; animū reddi
diſti: fac: ſinge: inueni: effice: vt ſimul ſimus. Laudabis inquit
Pandalus: letuſq; abiit: q; tantū viri gratiā inueniſſet: tum q; ſe
iā comitē eſſe ſperabat. Cuiꝝ dignitatis tāto erat auīdio: quan
to ſe minus cupere demonſtrabat. Sunt enim homines quidam
vt mulieres: quę cū maxime nolle dicunt: tū maxime volunt. Hic
lenocinij mercede ſortitus eſt comitatū: ⁊ aureā bullā ſuę nobili
tatis poſteritas demōſtrabit. In nobilitate multi ſunt gradus
mi Mariane: ⁊ ſane ſi cuiuſlibet originem queꝝas: ſicut mea ſen
tētia fert: aut nullas nobilitates inuenies: aut admodū paucae:
q; ſcleratu nō habuerint ozū. Cū n. hos dici nobiles videam: q;
diuitijs abundant: diuitię vero raro virtutis ſunt comites: quib;

non videt ortum esse nobilitatis degenerem! Hunc vsurę dita-
 runt: illum spolia: proditores alium. Hic beneficijs ditatus est
 ille adulationibus. Huic adulteria lucrü præbent: nonnullis mē-
 dacia profunt. Quidam faciunt ex coniuge quęstum: quidam ex
 natis. Plerosq; homicidia iuuant. Rarus est qui iuste diuitias
 congreget. Nemo fascem amplum facit: nisi qui omnes metit her-
 bas. Congregant homines diuitias multas: nec vnde veniant:
 sed q̄ multę veniant querunt. Omnibus hic versus placet: Un-
 de habeas querit nemo: sed oportet habere. Postq̄ ðo plena est
 archa: tum nobilitas poscitur: quę sic quęsita: nil est aliud q̄ præ-
 mium iniquitatis. Maiores mei nobiles habiti sunt. Sed nolo
 mihi blandiri: non puto meliores fuisse paucos meos alijs: quos
 sola excusat antiquitas: quia non sunt in memoria eorum vitia.
 Mea sententia nemo est nobilis: nisi virtutis amator. Nō miroz
 aureas vestes: equos: canes: ordinem famuloz: lautas mensas:
 marmoreas edes: villas: prædia: piscinas: viridaria: siluas. Nam
 7 hæc oīa stultus assequi potest: quem si quis nobilez dixerit: ipse
 fiet stultus. Pandalus noster lenocinio nobilitatus est.

Non multis post diebus ruri inter Menelai rusticos rix-
 tum est: 7 occisi nonnulli: qui plus equo biberāt. Opusq;
 fuit ad res componendas Menelaum proficisci. Tū Lu-
 cretia mi vir inquit: grauis es homo debilisq;: equi tui grauitèr
 incedunt: quare gradarium aliquem recipe cōmodatum. Cūq;
 ille percunctaretur vbinam esset aliquis: Optimum inquit Pan-
 dalus nisi fallo: Eurialus habet: 7 tibi libens cōcedet: si me vis
 petere. Pete inquit Menelaus. Rogatus Eurialus: mor equum
 iussit adduci: idq; sui gaudij signum recepit: secumq; tacite dixit
 Tu meum equum ascendes Menelae: ego tuam vxorem equita-
 bo. Conuentum erat vt noctis ad horam quīntam in vico Euria-
 lus esset: spectaretq; bene si cantantem Pandalum audiret. Ab-
 ierat Menelaus: iamq; celum noctis obdurerant tenebz. Mu-
 lier ī cubili tempus manebat. Eurialus ante fores erat: signūq;

morabatur: nec cantum audiebat: nec screatum. Jam præterierat
hora: et ut abiret Eurialus suadebat Achates: delusumque dicebat
Durum erat amanti recedere: et nunc unam/nunc aliam causam
manendi querebat. Non caneat Pandalus: quia Menelai fra-
ter domi manserat: et omnes aditus scrutabatur: ne quid insidia-
rum fieret: noctemque traheret in somnum. Cui Pandalus: Nun-
quam ne inquit hac nocte cubatum ibimus? Jam nox medium
poli transcendit arem: et me grauis occupat somnus. Miror te
cum iuuenis sis senis habere naturam: quibus siccitas somnum
aufert: nec unquam dormiunt nisi paululum ante diem: cum currus
voluitur septentrionalis Elices: cum iam tempus esset surgen-
di. Eamus iam tandem dormitum. quid sibi volunt hec vigilie?
Eamus inquit Agamemnon: si tibi sic videtur. Antea tamen in-
spiciendę sunt fores: an satis firmate sint: ne furibus pateant.
Veniensque ad ostium: nunc unam/nunc aliam seram admouit: et
pessulum addidit. Erat illic ingens ferrum: quod vix duo pote-
rant elenare: quo nonnunquam ostium claudebatur. quod postquam
Agamemnon mouere non potuit: Iuua me inquit Pandale: ad-
moueamus ferrum hoc ostio: tum dormitum ibimus. Audiebat
hos sermones Eurialus: et actum est tacitus ait: si hoc ferramen-
tum adiungitur. Tum Pandalus: quid tu paras Agamemnon?
Tanquam domus obsidenda sit firmare ostium paras. An tuta su-
mus in ciuitate? Libertas hic est: et quies omnibus eadem. Tunc
hostes procul sunt quibus cum bella gerimus Florentini. Si fu-
res times: sat clausum est. Si hostes: nihil est quod in hac domo
te possit tueri. Ego hac nocte non subibo hoc onus: quia scapu-
las doleo: et infra sum fractus: nec gestandis oneribus sum ido-
neus. Aut tu leua: aut sine. Vab satis est inquit Agamemnon:
dormitumque cessit. Tum Eurialus: manebo hic adhuc horam
ait: si forte aliquis adaperiat. Redebat Achatem more: tacitusque
maledicebat Eurialo: qui se tam diu retineret in somnum. Nec
diu mansum est: cum per rimulam visa est Lucretia parum quid

lumina secum ferens. Versus quam pergens Eurialus: Salve
 mi anime Lucretia dixit. At illa exterrita fugere primum voluit.
 Et inde recogitans: quis tu es vir ait. Eurialus tuus inquit Eu
 rialus. Aperi mea voluptas: iam mediam noctem hic te operior.
 Agnovit Lucretia vocem: sed quia simulationem timebat: non
 prius ausa est aperire: q̄ secreta inter se tm̄ nota perceperit. Post
 hec magno labore seras remouit. Sed quia plurima ferramenta
 fores retinebant: que manus feminea ferre non poterat: ad semi
 pedis duntaxat amplitudinem ostium patuit. Hec hoc ait Euri
 alus obstabit: extenuansq; suum corpus per dexterum latus in
 tra sese coniecit: mulieremq; mediam ampleratus est. Achates
 extra in excubijs mansit. Tum Lucretia siue timore nimio siue
 gaudio examinata: inter Euriali deficiens brachia pallida facta
 est. Et amisso verbo ac oculis clausis: per omnia similis mortue
 videbatur: nisi q̄ adhuc calor pulsusq; manebat. Exterritus Eu
 rialus subito casu quid ageret nesciebat: secumq; si ab eo inquit
 mortis sum reus: qui feminam in tanto discrimine deseruerim.
 Si maneo: interueniet Agamennon aut alius ex familia: et ego
 perierim. Ne amor infelic: qui plus fellis q̄ mellis habes. Non
 tam absinthium est amarum q̄ tu. Quot me iam discriminibus
 obiecisti! Quot mortibus meum caput deuouisti! Hoc nunc res
 stabat: meis in brachijs vt feminam examinares! Cur nō me po
 tius interemisti! Cur non me leonibus obiecisti! Ne q̄ optabi
 lius erat in huius me potius gremio: q̄ istam in meo sinu deser
 cisse! Uicit amor virum: abiectaq; proprie cura salutis: cum femi
 na mansit: eleuansq; altius mutum corpus: atq; deosculans: ma
 didus lachrymis Ne Lucretia inquit: Ubinam gentiū es! Ubi
 aures tue! Cur non respondes! Cur non audes aperire oculos!
 Obsecro meq; respice. Arride mihi vt soles. Tuus hic Euria
 lus adsum. Tuus te amplectitur Eurialus. Mi anime: cur non
 me contra basias meum cor! Obiisti: an dormis! Ubi te que
 ram! Cur si mori volebas non me monuisti vt occidissem vna!

Nisi me audis: en iam latus meum aperiet gladius: ut nos am-
bos habeat exitus vnus. Ab vita mea: suauium meū: delitię meę
spes vnica mea: integra quies. Siccine te Lucretia perdo. Attol-
le oculos. Eleua caput. Non dum mortua es video. Adhuc cales-
adhuc spiras. cur mihi non loqueris? Sic me recipis? Ad hęc me
gaudia vocas? Hanc mihi das noctem? Assurge oro requies mea
Respice tuum Eurialum. Eurialus adsum tuus. At sic fatus: la-
chrymarum flumine super frontem ⁊ mulieris tympona pluit:
quibus tanq̃ rosa aquis excitata mulier: quasi de graui somno
surrexit: amātemq; videns: Deu me inquit Euriale: vbinam fui?
Cur me non potius obire sinisti? Beata iam moriebar in tuis ma-
nibus. Utinam sic excederem anteq; tu hac v̄be discederes. Dū
sic inuicem fantur: in thalamum pergunt: vbi talem noctem ha-
buerunt: qualem credimus inter duos amantes fuisse: postq; na-
uibus altis raptam Helenam Paris abduxit. Tamq; dulcis ista
nox fuit: vt ambo negarent inter martem veneremq; fuisse. Tu
meus es Gaminedes: tu meus Hypolitus: Diomedes meus di-
cebat Lucretia. Tu mihi Polirena es Eurialus referebat. Tu
Emilia: tu Venus ipsa. Et nunc os/nunc genas/nunc oculos
cōmendabat. Eleuatoq; nonnunq; lodice: secreta que non vide-
rat antea contemplabatur. ⁊ plus dicebat inuenio q̃ putaram.
Talem lauātem vidit Atheon in fonte Dianam. Quid his mē-
bris formosius: quid candidius? Jam redemi pericula. Quid est
quod propter te non debeat sustineri? O pectus decorum. O pa-
pille prenitide. Vos ne rango? Vos ne habeo? Vos ne manus in-
cidistis meas? O teretes artus. O redolēs corpus: te ne ego posi-
sideo? Nunc mori est satius: quando hoc gaudium est recens: ne
quā interueniat calamitas. Anime mi teneo te an somnio? Vera
ne hęc voluptas est: an extra mentem positus sim reor? Non som-
nio certe. Vera res agitur. O suauia basia. O dulces amplexus.
O mellifui morsus. Nemo me felicius viuit: nemo beatius. Sed
heu q̃ veloces hore. Inuidia nox cur fugis? Mane apollo mane

apud inferos diu. Cur equos tam cito in fugam trahis? Sine plus graminis edant. Da mihi noctem vt Alcimene dedisti. Cur tu tam repente titoni tui cubile relinquis auroa? Si tam illi grata esses quam mihi: Lucretia haud tam mane surgere te permitteret. Nunquam mihi nota visa est breuior: quam apud Britanos Dacosque fuerim. Sic Curialus. Nec minora dicebat Lucretia. Nec osculum nec verbum irrecompensatum preterijt. Stringebat hic: stringebat illa. Nec post venerem lassum iacebant: sed vt Antheus ex terra validior resurgebat: sic post bellum alacriores illi robustioresque fiebant. Nocte peracta cum crines suos ex oceano tolleret auroa: discessum est. Nec post multos dies redeundi copia fuit: crescentibus diebus custodijs. Sed omnia superauit amor: viamque tandem conueniendi reperit: qua se vituri sunt. Interea Cesar qui iam Eugenio reconciliatus erat: Romam petere destinauit. Sentit hoc Lucretia. Quid enim non sentit amor? aut quis fallere possit amantem? Sic igitur Lucretia scripsit Curialo.

¶ Epistola Lucretie.

SI posset animus meus irasci tibi: iam succenserem: quod abisturum te dissimulasti. Sed magis amat te quam me spiritus meus. Nulla potest ex causa aduersus te moueri. Deu meum: quid est quod mihi Cesarem non dixti recessurum? Ille itineris parat: nec tu manebis scio. Quid obsecro de me fiet: quid agam misera? ubi requiescam? Si me relinquis: non viuo biduum. Per ergo has litteras meis lachrymis madidas: perque tuam dexteram et datam fidem: si de te quicquam merui: aut fuit tibi quicquam dulce meum: miserere infelicitis amantis. Non peto vt maneas: sed vt tollas me tecum. Fingam me vesperi Bethleem petere velle: vnicamque recipiam animum. Affint illic duo tres ne famuli ex tuis: meque rapiant. Nihil negocij est volentem eripere. Nec tibi dedecoriputa. Nam filius Priami coniugem sibi raptu parauit. Non iniuriaberis viro meo. Is enim omnino me perditurus est. Namque

d. i.

nisi me abducas mors me illi auferet. Sed noli tu esse crudelis:
meq; morturam relinquere: quę te pluris semper q̄ me feci. Ad
hec Eurialus in hunc modum rescripsit.

¶ Epistola Euriali.

Quæui te vsq; nunc mea Lucretia: ne te nimium afflictares
anteq; tempus esset. Scio mores tuos. Noui quia te nimi-
um crucias. Nec Cęsar sic recedet vt non sit reuersurus.
Ex vrbē postq; reuerimus hac iter est nobis in patriam. Quasi
Cęsar aliam viam fecerit: me certe si vixero redire videbis. Aer
gentq; mihi superi in patriam reditum: errabundoq; simile red-
dant Uliri: nisi buc reuertar. Respira ergo mi anime: sumeq; vi-
res. Noli te macerare: quin viue potius læta. Quod dicis de ra-
prou: esset mihi tum gratum: tum iocundissimum. Nec mihi ma-
ior prestari voluptas posset: q̄ te semper mecum habere: ac meo
ex arbitrio potiri. Sed consulendum est magis honori tuo q̄ cu-
piditati meę. Erigit namq; fides tua qua me compta es: tibi vt
consilium fidele prebeam: et quod in rem sit tuam. Tu te scis per-
nobilem esse: et in clara familia nuptam. Nomen habes tum pul-
cherrime: tum pudicissime mulieris. Nec apud Italos solum
tua fama clauditur: sed et Theutones et Pannonij et Bohemi et
omnes Septentriones populi tuum nomen agnoscunt. Quasi ego
te rapiam: mitto dedecus meum: quod tui causa floccifacerem:
qua ignominia tuos afficeret necessarios: quibus doloribus ma-
trem pungeres? Quid de te diceretur? Quis rumor eriret in or-
bem? Ecce Lucretiam: quę Brutii coniuge castior: Penelopeq; me-
lior dicebatur: iam mechum sequitur: immemor domus paren-
tum et patrię. Non Lucretia: sed Ippia est: vel Jasonem secuta
Medea. Ne me quantus meror haberetur: cum de te talia dici
sentirem. Nunc amor noster clam est. Nemo te non laudat. Ra-
pina turbaret omnia. Nec vnquam tam laudata fuisti: q̄ tunc

vituperareris. Sed mittamus famam. Quid: q̄ amoze perfrui no-
stro non valeremus? Ego Cæsari seruiō. Is me virum fecit ⁊ po-
tentem ⁊ diuitem. Nec ab eo recedere possum sine mei status ru-
ina. Q̄ si cum desererem: non quirem te decenter habere. Si cu-
riam sequerer: nulla quies esset. Omni die castra mouemus.
Aus q̄ Cæsari tanta moza fuit: quanta nunc Senis. Idq̄ belli ne-
cessitas fecit. Q̄ si te circūducerem: ⁊ q̄si publicā feminam in ca-
stris haberem: vide q̄ esset tibi ⁊ mihi decorum. His ex rebus
obsecro mea Lucretia: mentem vt istam eruas: honoziq̄ consu-
las. Nec furozi magis q̄ tibi blandiaris. Alius fortassis ama-
toz aliter suaderet: et vltro te fugere precaretur: vt te q̄ diu p̄s-
set abuteretur: nihil futuri prouidus: dum p̄senti satisfaceret
egritudini. Sed is non esset amatoz verus: qui libidini magis
q̄ fame consuleret. Ego mea Lucretia quod frugi est moneo.
Mane hic te rogo: nec me dubita rediturum. Quicquid apud
Etruscos incumbet agendum Cæsari: mihi committi curabo.
Daboq̄ operam: vt te frui absq̄ tuo incommodo possim. Vale.
Viue. Ama. Nec meum q̄ tuus est ignem putato minozem: aut
me non inuitissimum hinc abscedere. Iterum vale mea suauitas
⁊ anime cibis meq̄.

A Qui euit his mulier: et imperata facturam se rescripsit.
paucis post diebus Eurialus cum Cæsare Romam per-
rexit: nec diu moratus illic febribus est incensus. Infelix
penitus: qui cum arderet amoze: febrim quoq̄ cepit ignibus
estuarē. Cūq̄ iam vires amoze extenuasset: adiectis in orbi dolo-
ribus: paz supererat vite. tenebat q̄ spiritus medicoz remedijs
potius q̄ manebat. Cæsar ad eū dietim veniebat: ⁊ quasi filiū cō-
solabat: omnesq̄ curas Apollinis adhibere habebat. Sed nulla
valentior fuit medela: q̄ Lucretie scriptum: quo viuente illam
et sospitem cognouit. Quę res febres aliquantisper imminuit.
ipsum quoq̄ Eurialum surgere in pedes fecit: qui ⁊ coronationi

Cæsaris interfuit: ac sibi militiam suscepit ⁊ aureum calcar. Post
hec cum Cæsar Perusium peteret: is Romę mansit nondum ex in
tegro sanus. Exinde Senas venit: quibus adhuc debilis extenua
tusq; faciem: sed intueri potuit: non alloqui Lucretiam. Episto
le plures vtrinq; missę sunt. Rursus de fuga tractatum est. Tri
duo illic mansit Curialus. Demum cum sibi aditus omnes vi
deret ereptos: recessum eius amanti renuntiavit. Nunq̃ tanta
dulcedo fuit in conversando: quāta in recedendo męstitia. Erat
in fenestra Lucretia. Per vicum iam Curialus equitabat. Humi
dos oculos alter in alterum iecerat. Flebat vnus: flebat alter.
Quo doloribus vgebantur: vt qui suis ex sedibus cor euelli do
lenter sentiebant. Si quis in obitu quantus sit dolor ignorat:
duorum amantum separationem consideret: quibus maior hic ani
mietas inest: ⁊ cruciatus ingentior. Dolet animus in morte: quia
corpus relinquit amatum. Corpus absente spiritu nec dolet: nec
sentit. Et cum duo inuicem conglutinati per amorem sunt ani
mi: tanto penosior est separatio: quanto sensibilior est vterq; di
lectus. Et hic sane iam non erant spiritus duo: sed quemadmo
dum putat Aristophanes: vnus animę duo corpora facta erant.
Itaq; nō recedebat animus ab aīo: sed vnus amor scindebat̃ in
duos. Tum cor in partes diuidebatur. Mentis pars ibat: ⁊ pars
remanebat: ⁊ omnes inuicem sensus disgregabantur: ⁊ a seipsis
discedere flebant. Non mansit in amantum faciebus sanguinis
gutta: nisi lachrymę fuissent ⁊ gemitus. Simillimi mortuis vide
bantur. Quis scribere: quis referre: quis cogitare posset illarum
mentium molestias: nisi qui aliquando insaniuit! Laodomia
recedente Prothesilao ⁊ ad sacras Ilij pugnas eunte exanguis
cecidit. Eadem postq̃ viri mortem agnouit: viuere amplius mi
nime potuit. Dido Phenissa post fatalem Eneę recessum seipam
interemit. Nec Porcia post Brutī necem voluit superesse. Hęc no
stra postq̃ Curialus ex visu recessit in terram collapsa: per far
mulas recepta est: cubiliq; data donec resumeret spiritus. Ut ve

ro ad se redijt: vestes aureas purpureasq; ⁊ omnem letitię orna-
tum recluſit: pelliceisq; tunicis vſa: nunq̄ poſt hac cantare audi-
ta eſt: nunq̄ viſa ridere: nullis facetijs: nullo gaudio: nullis vn-
quam iocis in letitiam potuit reuocari. Quo in ſtatu dum ali-
quandiu perfeuerat: egritudinem incidit. Et quia cor ſuum abe-
rat: nullaq; menti conſolatio dari poterat: inter multum ploran-
tis brachia matris: ac collachymantes ⁊ fruſtra conſolatorijs
verbis vtentes neceſſarios: indignantem animam exalauit.

Eurialus poſtq̄ ex oculis nunq̄ ſe amplius viſuris abiit: nulli
inter eundem locutus: ſolam in mente Lucretiam gerebat: ⁊ an
vnq̄ reuerti poſſet meditabatur. Venitq; tandem ad Cęſarem
Peruſij manentem: quem deinde Ferrariam: Mantuam: Tridē-
tum: Conſtantiam: ⁊ Baſileam ſecutus eſt: Ac demum in Un-
gariam atq; Bohemiam. Sed vt ipſe Cęſarem: ſic eum Lucretia ſe-
quebatur in ſomnis: nullamq; noctem ſibi quietam permittebat
Quam vt obiiſſe verus amator agnouit: magno dolore p̄motus
lugubrem veſtem recepit: nec conſolationem amiſit: niſi poſtq̄
Cęſar ex ducali ſanguine virginem ſibi tum formoſam: tum ca-
ſtiſſimam atq; prudentem matrimonio coniunxit.

Habes amoris exitum Mariane mi amantiffime: non ficti: neq;
felicitis. Quem qui legerint periculum ex alijs faciant: quod ſibi
ex vſu fiet. Nec amatozium bibere poculum ſtudeant: quod löge
plus aloes habet q̄ mellis. Vale.

¶ Eneę Silij Nicholominei Senęſis poetę laureati: poſtea Pij
pape Secundi nuncupati: hiſtoria de duobus amantibus felici-
titer finiſt: Sub anno dñi. 1492. die quinta mẽſis Martij ſe-
dente Innocentio Octauo pontifice maximo: Anno eius. viij.

¶ Registrum foliozum.

**¶ Incipit
aliquis**

**¶ Tempore
Eum nancq**

**¶ Sed arridere
tum fecere.**

¶ Apud inferos.

*N
ma
184*